

Sisekaitseakadeemia

Politseikolledž

Risto Kerve

PS030

POLITSEIOPERATSIOONILE „VÕRK” KEHTESTATUD
NÕUDED JA NENDE REALISEERIMISE VÕIMALUSED
KÄESOLEVAL AJAL PÕHJA POLITSEIPREFEKTUURIS

Lõputöö

Juhendaja:

Andrus Kroon

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Politseikolledž	Mai 2007
Politseioperatsioonile „Võrk” kehtestatud nõuded ja nende realiseerimise võimalused käesoleval ajal Põhja Politseiprefektuuris.	
Risto Kerve	allkiri:
<p>Käesolev lõputöö „Politseioperatsioonile „Võrk” kehtestatud nõuded ja nende realiseerimise võimalused käesoleval ajal Põhja Politseiprefektuuris” on kirjutatud Eesti keeles, 53-l lehel. Töö sisaldab 2 tabelit ja 2 joonist.</p> <p>Töö eesmärgiks on uurida Põhja Politseiprefektuuris politseioperatsioonile „Võrk” kehtestatud nõudeid ja nende realiseerimise võimalusi käesoleval ajal, arvestades politseiressursi vähesust, liiklustiheduse kiirenevat kasvu ja valglinnastumist.</p> <p>Lõputöö koosneb kolmest osast. Esimeses osas defineeritakse politseioperatsiooni üldiselt kui ka sellest tulenevat ühte kindla suunilusega operatsiooni liiki „Võrk”. Teises osas analüüsitakse taktika ja ressursi nõudeid, mis on kehtestatud antud politseioperatsioonil. Kolmandas osas analüüsitakse reaalselt läbiviidud politseioperatsiooni „Võrk”, et teha kindlaks need probleemid, mis mõjutavad operatsiooni läbiviimist.</p> <p>Uurimistulemustest selgus, et politseioperatsioon “Võrk” läbiviimisel on põhilisteks raskuskeskmeteks vajaliku ressursi puudumine, kommunikatsioon ning juhendi mittevastavus käesoleva hetkele, mida kinnitas ka intervjuu.</p> <p>Lõputöö käigus on välja toodud käesolevaks hetkeks nii politseisisesele kui ka ühiskonnas toimunud muudatused mistõttu on töö kasutatav politseioperatsioon “Võrk” juhendi uuendamisel.</p>	
Võtmesõnad : politseioperatsioon, politseikontrollpost, politseiprefektuur, ressurss	
Keywords : police operation, police control, police prefecture, resource	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia Politseikolledži eriraamatukogu	
Kaitsmisele lubatud:	
Juhendaja: Andrus Kroon	allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1 POLITSEIOPERATSIOON “VÕRK” JA SELLE ÕIGUSLIKUD ALUSED...	7
1.1 Politseioperatsioon.....	7
1.1.1 Politseioperatsioonide jaotus	8
1.1.2 Politseioperatsioonide liigid	8
1.1.3 Põhja Politseiprefektuuri „Politseioperatsioonide korraldamise juhend”...	9
1.2 Politseioperatsioon “Võrk”	9
1.2.1 Üleriigiline, regionaalne ja kohalik politseioperatsioon „Võrk”	10
1.2.2 Politseipostide diskolatsioon.....	12
1.2.3 Politseioperatsioon „Võrk” päevik	14
2 TAKTIKALISED PÕHIMÕTTED	16
2.1 Politseitaktika mõju ressursile	16
2.2 Taktika politseioperatsiooni korraldamisel.....	18
2.3 Ohutusnõuded	32
2.4 Politseipsühholoogia.....	33
3 KONKREETSE JUHTUMI UURIMUS	35
3.1 Politseioperatsioon „Võrk” 27.11.1999.a	35
3.2 Politseioperatsioon „Võrk” 05.05.2002.a	37
3.3 Analüüs ja järeldused.....	40
KOKKUVÕTE	45
RESÜMEE	48
VIIDATUD ALLIKAD	49
LISAD	51

Lisad

Lisa 1. G. Timošenko intervjuu kokkuvõte.....	52
---	----

Töös esitatud tabelid ja joonised

Tabel 1. Politseioperatsioon „Võrk” juhendis kindlaksmääratud postide minimaalne inimressurss ja kasutusel olnud inimressurss 05.05.2002.....	38
Tabel 2. Politseioperatsioon „Võrk” juhendis kindlaksmääratud politseisõidukite minimaalne ressurss ja kasutusel olnud politseisõidukid 05.05.2002.....	38
Joonis 1. 2003. aasta põhi-ja tugimaanteede ööpäevane liiklussagedus.....	24
Joonis 2. 2006. aasta põhi-ja tugimaanteede ööpäevane liiklussagedus.....	25

SISSEJUHATUS

Politsei on täidesaatva riigivõimu institutsioon, mille ülesandeks on tagada riigis avalik kord, kaitsta organisatsioonide ja inimeste seaduslikke huvisid, tõkestada kuritegevust, viia läbi kohtueelset kuritegude uurimist ning viia täide karistusi oma pädevuse piires. Selliste ülesannete täitmiseks on politseil olemas mitmeid erinevaid meetmeid, alates erinevatest kuritegude ja väärtegude vastu suunatud preventiivsetest üritustest kuni konkreetsete politseioperatsioonideni.

Üheks selliseks politseioperatsiooniks on „Võrk”, mille eesmärgiks on tagaotsitavate isikute ja veoste leidmine ning kinnipidamine. Seepärast on politseioperatsiooni „Võrk” juhendis juba eelnevalt kindlaksmääratud tegutsemisviisid nii üleriigilise kui ka regionaalse operatsiooni väljakuulutamisel. Selline eelnevalt kindlaksmääratud tegevus peab antud operatsiooni optimaalseks läbiviimiseks vastama ka hetkeolukorrale.

Politseioperatsiooni „Võrk” korraldamine on suures sõltuvuses tänapäeva suhteliselt kiirest elutempost, kinnisvara- ja teedearengust ning valglinnastumisest arvestades transpordi tiheduse kasvu. Üheks suuremaks probleemiks on viimasel ajal olnud politseiressursi piiratus, millest tulenevalt on raskendatud ka antud politseioperatsiooni korraldamine.

Käesoleva töö eesmärk on uurida, millised nõuded on kehtestatud operatsioonile „Võrk” Põhja Politseiprefektuuris ning kas need on ajakohased, arvestades tänapäeva kiiret elutempot, politsei ressursi piiratust, politseisiseseid muutusi ja liikluse pidevat kasvu.

Eesmärgist tulenevalt püstitati järgmised uurimisülesanded:

- uurida hetkel kehtivat politseioperatsioon „Võrk” juhendit ja selle vastavust hetkeolukorrale;
- selgitada välja, milline on vajalik ressurss „Võrk” läbiviimiseks;
- selgitada välja, millised on „Võrk” läbiviimise raskuspunktid;

- selgitada välja käitumisjuhised ehk metoodika operatsiooni väljakuulutamiseks ning korraldamiseks.

Püstitatud ülesannete täitmiseks selgitab autor töö teoreetilises osas kõigepealt nii politseioperatsiooni kui ka selle ühe alaliigi „Võrk” seadusliku aluse, mõiste ja protsessi. Seejärel toimub empiiriliste andmete analüüs. Empiiriliste andmetena kasutati tegelikkuses asetleidnud politseioperatsioonide „Võrk” päeviku sissekandeid. Analüüsi põhjal püüab autor välja selgitada kas ja kuidas realiseeriti politseioperatsioonile „Võrk” ettenähtud nõudeid. Lisaks intervjueriti Põhja Politseiprefektuuri politseiametnikku, selgitamaks välja, millised on „Võrk” läbiviimise puudused ning millised probleemid tekkisid seoses varem läbiviidud operatsioonidega „Võrk”.

Eeltoodule tuginedes püstitas töö autor hüpoteesi, et „Põhja Politseiprefektuuris ei vasta politseioperatsiooni VÕRK korraldus reaalsetele võimalustele ja vajadustele.“

Autor soovib avaldada tänu Põhja Politseiprefektuuri korrakaitseosakonna töötajatele, kes aitasid kaasa töö valmimisele. Samuti oma lõputöö juhendajale härra Andrus Kroonile, kes aitas lahendada autoril töö käigus tekkinud probleeme ja küsimusi.

1 POLITSEIOPERATSIOON “VÕRK” JA SELLE ÕIGUSLIKUD ALUSED

1.1 Politseiooperatsioon

Politseiooperatsioonide õiguslik alus tuleneb Politseiseadusest. Politseiseaduse IV peatüki §13 lg1 p25 sätestab, et politseil on õigus viia läbi politseiooperatsioone siseministri poolt kehtestatud korras. (14)

Siseministri 26. juuli 1993.a käskkirjaga nr 81 kinnitatud „Politseiooperatsioonide korraldamise juhendi“ kohaselt, mida on muudetud siseministri 29. detsembri 1993.a käskkirjaga nr 124 ja 02. mai 2006.a käskkirjaga nr 190, on politseiooperatsioon eriplaani järgi läbiviidav korrakaitseline üritus jõudude ja vahendite kontsentreeritud rakendamise teatud paikkonnas objektil või tegevussuunal. Politseiooperatsiooni eesmärgiks on:

- õigusrikkumiste ennetamine, tõkestamine ja avastamine;
- pantvangide vabastamine;
- relvastatud kurjategijate kinnipidamine;
- massiliste korratuste, grupiliste õigusrikkumiste või muude erakorraliste sündmuste tõkestamine, mis ohustavad avalikku korda ja ühiskondlikku julgeolekut. (11)

Politseiooperatsiooni eesmärgi saavutamiseks on politseil õigus teostada ulatuslikke dokumentide kontrollimisi, peatada sõidukeid ning kontrollida sõidukeis viibijate dokumente ja veoseid. (11)

1.1.1 Politseioperatsioonide jaotus

Ulatuselt jagunevad politseioperatsioonid üleriigilisteks, regionaalseteks (hõlmab kahte või enam politseiprefektuuri) ja kohalikeks (hõlmab politseiprefektuuri kogu teenistuspiirkonda või selle osa). Korralduse üleriigilise operatsiooni läbiviimiseks annab siseminister või politseipeadirektor, kes kinnitab operatsiooni plaani. Operatsioonist informeeritakse politseiprefekti, kellele alluv politseiprefektuur ei osale tema teenistuspiirkonnas läbiviidavas üleriigilises või regionaalses operatsioonis. Kui tekib vajadus informeerimisest keeldumiseks, annab selleks loa siseminister politseipeadirektori taotlusel. Kohaliku operatsiooni läbiviimise otsustab prefekt või politseidirektor kes kinnitab ka plaani. (11)

1.1.2 Politseioperatsioonide liigid

Tulenevalt politseioperatsioonide korraldamise juhendist liigituvad politseioperatsioonid järgnevalt:

- „LÕKS” – varitsuste korraldamine kuriteoohlikes kohtades (ladude, kaupluste, bensiinijaamade jms juures) kuritegude tõkestamise ja kurjategijate tabamise eesmärgil;
- „RÄKIT” – lõbustusasutuste, ööbimispaikade, raudtee- ja lennujaamade ja muude kogunemiskohtade kontrollimine, seal viibivate kurjategijate tabamise eesmärgil ning riigis ebaseaduslikult viibivate isikute väljaselgitamiseks;
- „VÕRK” – teede ja liiklussõlmede lauskontrolli alla võtmine tagaotsitavate kurjategijate tabamise, varastatud või ärandatud sõidukite leidmise ning kuritahtlike liikluseeskirjade rikkumiste tõkestamise eesmärgil;
- „TÄNAV” – intensiivne patrullimine kuriteoohlike linnaosade tänavatel ja muudes avalikes kohtades õigusrikkumiste tõkestamise ja õigusrikkujate kinnipidamise eesmärgil;
- „ARSENAL” – aktsioonide korraldamine ebaseaduslikult hoitavate tuli- ja külmrelvade, laskemoona ja lõhkeainete avastamiseks ja käibelt kõrvaldamiseks;
- muud politseioperatsioonid, mis oma suunitluselt ei kuulu eelnevate liikide alla. (11)

1.1.3 Põhja Politseiprefektuuri „Politseioperatsioonide korraldamise juhend”

Põhja Politseiprefektuuris politseioperatsioonide korraldamine reguleeritud politseiprefekti 31. augusti 2005.a käskkirjaga nr 332 kinnitatud juhendiga. (10)

Juhendis on määratud kindlaks Põhja Politseiprefektuuris politseioperatsioonide planeerimine, läbiviimine, arvestuse pidamine ja tegevuse analüüsimine. Kehtestatud on kord, et politseioperatsiooni võib korraldada ja läbi viia vastava väljaõppe läbinud, vähemalt kolmandasse ametiastmesse kuuluv politseiametnik. Planeerimisele on esitatud nõue, et politseioperatsioone viiakse läbi põhjendatud vajaduse korral plaani alusel, mille koostab struktuuriüksuse/allstruktuuriüksuse politseiametnik või politseioperatsiooni ettevalmistamiseks tööle rakendatud ettevalmistusgrupp. Politseioperatsiooni planeerimisel analüüsitakse võimalikke riske, nähakse ette ka kaasatavate jõudude informeerimine osalemisest, vormiriietusest, relvastusest ning instrueerimise ajast ja kohast. Kiiret reageerimist vajavate sündmuste puhul määratakse politseioperatsiooni eesmärk ja juht ning kirjalik plaan koostatakse esimesel võimalusel. (10)

Politseioperatsiooni suunitlus määratakse kindlaks siseministri käskkirjas väljatoodud operatsioonide liigituse järgi. Erandiks saab olla politseioperatsioon, mis viiakse läbi kindlal suunitlusel ja mis ei kattu käskkirjas oleva operatsioonide kirjeldusega. Sellisel juhul määrab selle sisu ja nimetuse operatsiooni juht. (11)

1.2 Politseioperatsioon “Võrk”

Politseipeadirektori 8. novembri 2002 .a käskkirjaga nr. 252 on kinnitatud:

- politseioperatsiooni „Võrk” korraldamise juhend;
- politseioperatsiooni „Võrk” politseipostide dislokatsioon. (9)

Politseioperatsiooni „Võrk” korraldamise juhendi kohaselt on operatsiooni eesmärgiks:

- vanglast, arestimajast, konvoi või vahi alt põgenenud ning muude ohtlike kurjategijate tabamine;
- varastatud sõidukite ülesleidmine ja kurjategijate tabamine;
- varastatud kauba (koormate) ja ebaseaduslike veoste ülesleidmine. (9)

1.2.1 Üleriigiline, regionaalne ja kohalik politseioperatsioon „Võrk”

Olenevalt tagaotsitava isiku, sõiduki või veose liikumissuunast võib „Võrk” olla kas *üleriigiline*, mis tähendab, et operatsioon hõlmab kõiki politseiprefektuure. *Regionaalne*, hõlmates osasid politseiprefektuure või *kohalik*, hõlmates ühte politseiprefektuuri või selle osa. (9)

2002. aastal kui kinnitati politseioperatsioon „Võrk” juhend, eksisteeris Eestis veel 17 politseiprefektuuri, kus igas maakonnas oli oma prefektuur. Alates 2004. aastast on antud politseiprefektuuridest moodustatud neli (Põhja-, Lõuna-, Ida- ja Lääne Politseiprefektuur), mis hõlmavad kogu Eestit. Seega täieliku üleriigilise politseioperatsiooni „Võrk” puhul hõlmab see kõiki nelja politseiprefektuuri koos nende teenindatavate maakondadega.

Hetkel kehtiva „Võrk” juhendi alusel käivitatakse üleriigilise ulatusega operatsioon politseipeadirektori või teda asendava politseiametniku vastava korralduse alusel, mis edastatakse kaasatavatele politseiasutustele Keskkriminaalpolitsei infoosakonna kaudu. Keskkriminaalpolitsei infoosakond, olles saanud politseipeadirektorilt korralduse üleriigilise politseioperatsioon „Võrk” väljakuulutamiseks, täidab järgmisi ülesandeid:

- 1) teavitab operatsiooni käivitamisest teiste politseiprefektuuride korrapidamistalitusi (juhtimiskeskusi);
- 2) tagab pideva infovahetuse operatiivolukorra kohta;
- 3) edastab korrapidamistalustele uusi andmeid tagaotsitavate ning nende poolt kasutatavate transpordivahendite kohta;

- 4) informeerib pidevalt politseipeadirektorit või teda asendavat politseiametnikku olukorra muutustest, mis on toimunud operatsiooni „Võrk” käigus;
- 5) operatsiooni lõppedes teavitab sellest politseiprefektuuride korrapidamistalitusi (käesoleval hetkel nimetatud ümber juhtimiskeskusteks) ning teeb kokkuvõtte selle tulemustest, mille edastab politseipeadirektorile või teda asendavale politseiametnikule. (9)

Regionaalse ulatusega politseioperatsioon „Võrk” hõlmab siseministri poolt kinnitatud politseioperatsioonide korraldamise juhendist lähtudes kahte kuni kolme politseiprefektuuri. Antud operatsiooni ulatus hõlmab operatsiooni väljakuulutava politseiprefektuuriga territoriaalselt külgnevaid prefektuure, mis moodustavad politseioperatsiooni „Võrk” juhendi mõistes regiooni (9).

Regionaalse ulatusega operatsioon „Võrk” käivitatakse politseiprefekti või teda asendava politseiametniku vastava korralduse alusel, mis edastatakse kaasatavatele politseiasutustele politseiprefektuuri korrapidamistalituse (juhtimiskeskuse) kaudu. Antud politseioperatsiooni käivitanud politseiprefekt on samuti politseioperatsiooni üldjuhiks ning sama prefektuuri korrapidamistalitus (juhtimiskeskus) kogu käivitatud politseioperatsiooni staabiks. Keskkriminaalpolitsei infokeskus, olles saanud politseiprefektuuri korrapidajalt teate politseiprefekti poolt regionaalse politseioperatsiooni käivitamiseks täidab järgmisi ülesandeid:

- 1) informeerib koheselt politseipeadirektorit ja Keskkriminaalpolitsei direktorit operatsiooni käivitamisest ning lõpetamisest;
- 2) koordineerib vajadusel koostööd erinevate ametkondade vahel;
- 3) edastab koheselt regionaalset operatsiooni läbiviiva politseiprefektuuri kirjaliku taotluse alusel tagaotsitavate isikute või sõidukite andmed Piirivalveametile. (9)

Politseioperatsioon „Võrk” on võimalik läbi viia ka *kohaliku* operatsioonina. See tähendab, et ühe politseiprefektuuri või selle osa raames (ühes või mitmes maakonnas, linnas või muus haldusüksuses). Hetkel kehtivas juhendis on kindlaksmääratud iga maakonna jaoks kindlad

politseikontrollpostid. Näiteks kui sündmus toimub mingis X maakonnas ja see nõuab politseioperatsiooni „Võrk” käivitamist, on võimalik kasutada selle maakonna ressursse juhendis kindlaksmääratud maakonna politseipostide katmiseks. Kindlasti tuleb teavitada sellest ka antud maakonnaga piirnevate maakondade politseiosakondasid, et vajadusel kasutada nende abi. Siinkohal tuleb silmas pidada, et kui näiteks otsitav isik või veos võib olla selleks ajaks juba maakonna piiridest väljunud kui politseikontrollpostid suudetakse katta, on võimalik otsitav tabada külgnevate maakondade politseikontrollpostides. Samamoodi on võimalik „Võrku” läbi viia ka linnas. Määrates nii linna sisestele kui ka linnast väljaviivatele pea- ja kõrvalteedele kontrollpostid. Need postid peaksid olema kooskõlastatud maakonna piiril olevate kontrollpostidega, et ei jäetaks paigutamata olulisele lõigule kontrollpunkti. Siinkohal võib näiteks tuua Tallinna, kus on paika pandud nii linna sisesed kui ka maakonna piiril olevad politseikontrollpostid.

1.2.2 Politseipostide dislokatsioon

Politseioperatsiooni „Võrk” politseipostide dislokatsioonis määrati kindlaks 2002. aasta seisuga optimaalne postide arv politseiprefektuurides. Seejuures on arvestatud politseiprefektuuri isikkoosseisu suurust, postide sobivaimat paigutust maakonnas (linnas), arvestades selle geograafilisi iseärasusi, teedevõrku ja liiklustingimusi ning naaberprefektuuride poste. Politseipostide dislokatsioonis on paika pandud ka konkreetsetele postidele paigutatavate minimaalne politseiametnike arv. Samas on välja toodud reservjõudude ressurss politseiprefektuuris, sealhulgas abipolitseinikud ja kaitseliitlased, kes operatsiooni käigus vajadusel saadetakse postidele täienduseks. (9)

Juhendis on ka eraldi välja toodud juhised ja soovitused korrapidamistalitusele ning kohustused, mis on politseiprefektul nii üleriigilisel kui ka regionaalsel politseioperatsioonil „Võrk”.

Läbiviidud politseioperatsioonide „Võrk” kogemusi arvestades, peaksid politseiprefektuurid vajadusel tegema Keskkriminaalpolitsei infoosakonnale ettepanekuid nimetatud politseioperatsioonide korralduse ja vastavuse eriplaanide täitmiseks, samuti politseipostide dislokatsiooni muutmiseks. (9)

Sama käskkirjaga on Keskkriminaalpolitsei infoosakonnale tehtud ülesandeks perioodiliselt analüüsida politseioperatsiooni „Võrk” läbiviimise taktikat ning vajadusel teha parandusi politseipostide dislokatsiooni. (9)

Käesolevaks hetkeks on aga Keskkriminaalpolitsei infoosakond ümber nimetatud kriminaalteabe osakonnaks, mille põhiliseks funktsiooniks on ööpäevaringselt vastata rahvusvahelistele päringutele (erinevad riigid, Interpol, Europol jms) ning edastada Eesti päringuid välisriikidesse ja rahvusvahelistele politseiorganisatsioonidele. Seega sündmuste kohta operatiivset infot enam Keskkriminaalpolitseisse ei edastata. Antud funktsiooni täidab käesoleval hetkel Siseministeriumi teabe- ja analüüsiosakond. Eeltoodud osakonna ülesandeks on operatiivinformatsiooni kogumine, talletamine, analüüsimine, kasutamine ja vahendamine ministeriumi valitsusala asutuste, teiste ministeriumide Riigikantselei ja Vabariigi Valitsuse sisejulgeoleku informeerituse tagamiseks (18). Arvestades toimunud muudatust, et Keskkriminaalpolitsei enam operatiivinformatsiooni ei kogu, tekib siinkohal küsimus, et kas politseioperatsioon „Võrk” seotud ülesanded tuleks üle viia Siseministeriumi teabe- ja analüüsiosakonda või mitte. Autor on seisukohal, et kuigi Keskkriminaalpolitsei enam operatiivinformatsiooni ei kogu, tuleks jätta operatsiooni käivitamine siiski politseilise struktuuriüksuse pädevusse, seda põhjusel, et operatsioon „Võrk”, kui see välja kuulutatakse, peab heade tulemuste saamiseks olema kiiresti korraldatud. Seda aga ilmselt ei saa, kui korraldus operatsiooni alustamiseks peab tulema ministeriumist. Veel on oluline, et üldjuhul tuleb vajadus operatsioon „Võrk” väljakuulutamiseks politsei seest, mitte ministeriumist. Seetõttu tuleks jätta otsuse tegemine politsei pädevusse, kellel on ööpäevased vahetused korrapidamistalituste näol, kes suudaksid asja operatiivsemalt korraldada. Operatsioon „Võrk” edu peitubki selle kiires elluviimises.

Vesteldes Põhja Politseiprefektuuri töötajatega selgus, et antud prefektuuril ei ole välja töötatud enda politseioperatsiooni „Võrk” tüüplaani, vaid kasutatakse üht üleriigiliselt kindlaksmääratud plaani. Samas selgus ka, et iga politseiprefektuuri lõikes on eraldi kindlaks määratud politseikontrollpunktid, arvestades teisi politseiprefektuure. Politseipostide asukohad töötatakse välja arvestusega, et vajadusel võib iga politseiprefektuur olla regionaalseks keskuseks temaga külgnevate politseiprefektuuride suhtes (9). Eelpool väljatoodud postid on kinnitatud politseipeadirektori poolt politseioperatsioon „Võrk” politseipostide dislokatsioonis.

1.2.3 Politseioperatsioon „Võrk” päevik

Kõikide Põhja Politseiprefektuuri territooriumil käivitatud (läbiviidud) politseioperatsioonide „Võrk” kohta peetakse päevikut politseiprefektuuri juhtimiskeskuses. Päevikus on välja toodud põhjus, miks oli vaja antud politseioperatsiooni korraldada. See sisaldab kõiki ettekandeid postidel olevate meeskondade suurusel ja isikkoosseisu vahetamisest, mis on tehtud operatsiooni ajal. Niisamuti on kirjas patrullide kutsungid, operatsiooni vahekokkuvõtted ning muu vajaliku informatsioon. Välja on toodud kellaajaliselt operatsiooni algus, meeskondade kohale jõudmine kontrollpostidele, operatsiooni lõpp ja millised olid tulemused. Märgitakse ära ka lisajõudude väljajätmine järelkontrolli teostamise eesmärgil pärast operatsiooni lõppu, kui see on vajalik. Välja tuuakse ka millal ja mis ulatuses kasutati lisajõude ning millistel kontrollpostidel töötas vana ressurss ja millistel uus. Uue ja vana ressursi (autor mõtleb selle all uut ja vana postil olevat meeskonda) oleku teadmine kontrollpostidel aitab teostada kiiremini ja efektiivsemalt vahetusi, teadmise, kuhu oleks vaja vajadusel saata lisajõude, kuna kontrollpostidel olevad ametnikud väsivad suurt töökoormust arvestades kiirelt.

„Võrk” päevik on omamoodi teostusplaan, mida on vaja operatsiooni juhtival keskusel. See tähendab, et eelnevalt väljatoodud andmed annavad ülevaate politseioperatsiooni „Võrk” käigus toimuvast ja seega aitab kaasa kiireloomuliste otsuste tegemisele.

2 TAKTIKALISED PÕHIMÕTTED

2.1 Politseitaktika mõju ressursile

Politseitaktika all mõeldakse teatud võtete kogumit, mis soodustab ohuolukordade äratundmist ja riski vähendamist ning aitab kaasa eesseisvate ülesannete täitmist.

Politseitaktika põhilisteks koostisosadeks loetakse:

- olukordade ettenägemist;
- hingelist valmisolekut;
- head ettevalmistust.

Politseitöös on taktikal, võrreldes muude teguritega, küllaltki suur osatähtsus. Politseitöö edukust mõjutab:

- tegutsemise kiirus 10%
- füüsilised võimed 20%
- täpsus 30%
- taktika 40%

Kuigi üldlevinud arvamuse kohaselt peetakse politseitöös peamiseks tegutsemiseks kiirust, nähtub eeltoodust, et selle teguri osatähtsus on küllaltki väike. Kiirustades tehakse sageli ka vigu, mida hiljem ei ole enam võimalik parandada. (1:3)

Politseioperatsioon „Võrk” korraldamisel ja läbiviimisel on kindlasti tähtsateks osadeks kiirus, inimressursi füüsilised võimed, operatsiooni taktika ja täpsus. Antud operatsiooni taktika on juba eelnevalt juhendiga kindlaks määratud. Välja on töötatud tegutsemisviisid, millest tuleb lähtuda operatsiooni juhtimisel kui ka operatiivsel tegutsemisel. Paika on pandud politseikontrollpunktid ja erinevate juhtimistasandite ülesanded. Selline, eelnevalt kindlaksmääratud tegevus, aitab kaasa operatsiooni kiirele käivitamisele ja edukale läbiviimisele. Edukat läbiviimist tagab ka politseiametnike kiire jõudmine postidele ning nende sealne tegevus. Operatsiooni „Võrk” puhul on oluliseks osaks ka täpsus. Oluline on, et

operatsioon käivitatakse õigeaegselt, informatsioon toimunu kohta oleks piisavalt selge välja selgitamiseks, mida või keda otsitakse. Tuginedes olemasolevale informatsioonile, on võimalik teha õigeid otsuseid operatsiooni läbiviimisel. Füüsilised võimed inimressursi puhul mängivad suurt rolli eelkõige politseikontrollpostidel olevate ametnike puhul.

Taktika puhul on tegemist juhtimis- ja operatiivse tegutsemise põhimõtete rakendamisega konkreetsel juhul. See tähendab, et tuleb võimalikult edukalt lahendada väikeste jõudude ja vahenditega politsei tervikülesanne. Üksikjuhtudel võib see eesmärk olla näiteks tagada ürituse häirimatu kulg, ilma et muu ühiskonnaelu segatud oleks. (3:8)

Politseioperatsiooni „Võrk” puhul tähendab taktika operatsiooni käivitamisel olemasolevate ressursside, juhtimis- ja taktikavahendite plaanipärasest kasutamist, saavutamaks operatsiooni juhendis kindlaks määratud eesmärk. Nagu eelpool mainitud on „Võrk” puhul esmatähtis kindlaks määratud kontrollpostide võimalikult kiire katmine politseiametnikega. Kontrollpostide iseloomu ja asukohta arvestades peab olema määratud taktikaliselt piisav ressursi hulk, kes tuleks toime ülesannete täitmisega ning suudaks tagada antud postil olevate ametnike ohutuse. Kui hetkel kasutada olevast ressursist ei piisa kõikide kontrollpostide katmiseks, tuleks katta tähtsamad postid ning hiljem vajaliku ressursi olemasolul katta ülejäänud postid.

Tallinna linnas on hetkel operatiivses valmisolekus keskmiselt 14 autopatrulli, millega saaks vajadusel katta kehtiva „Võrk” juhendist lähtudes ainult 3-4 politseikontrollpostiga kolmeteistkümnest. (G. Timošenko intervjuu)

Politseioperatsioon „Võrk” juhendis kindlaks määratud kontrollpostide puhul tuleb kindlasti arvestada antud kontrollpostis olevat liikumise tihedust (kontrollitavate isikute ja objektide hulka) ja selle muutumist. Oluline on arvestada ka olemasoleva isikkoosseisuga, et kindlaks määrata politseikontrollpostidel asuva meeskonna suurus. Seega on raske kindlaks määrata optimaalset meeskonna suurust, kuid erinevate postide lõikes olevat liiklusintensiivsust arvestades on võimalik sinna määrata piisav arv ametnikke, millega oleks tagatud efektiivne

töö (kontrollimine) igas kontrollpunktis. Vajaduse korral on võimalik neid meeskondi täiendada. Sellist lähenemist on kasutatud ka politseioperatsioon „Võrk” juhendi koostamisel.

2.2 Taktika politseioperatsiooni korraldamisel

Politseioperatsioonid viiakse läbi kindla plaani alusel, mis on eelnevalt koostatud kas ettenähtud politseiametniku või ametnike grupi poolt, kes tahavad antud operatsiooni korraldada. Plaanis peab olema:

- politseioperatsiooni liik ja eesmärk;
- millised on rakendatavad politsei- ja abijõud;
- millist relvastust ja erivahendeid kasutatakse ning nende kasutamistingimused;
- millised on sidevahendid, kutsungid ja kuidas on üles ehitatud sidekorraldus;
- kui suured on moodustatavad grupid, nende arv, tegevuspaik ja -aeg ning ülesanded, mis on neile antud;
- instrueerimise kord;
- milline on kinnipeetud isikute edasitoimetamise, hoidmise ja õigusrikkumiste lahendamise kord. (2:50)

Vajadusel nähakse ette täiendavad üritused või koostatakse operatsiooni või mõne selle käigus korraldatava aktsiooni läbiviimiseks detailne plaan. Aeg ja koht, kus antud tegevust läbi viia plaanitakse, selgitatakse välja eelnevate õigusrikkumiste analüüsi kaudu. Arvestada tuleks kindlasti olemasolevate jõudude ja vahenditega, mida on võimalik kasutada. (2:50)

Politseioperatsioon „Võrk” võib autori arvates liigitada kaheks: planeeritud ja erakorraline. Erakorralise politseioperatsioon „Võrk” puhul ei ole võimalik kindlaks määrata konkreetset aega ja kohta, kuna ei ole võimalik ette näha, millega seoses ja millise prefektuuri piirkonnas operatsioon välja kuulutatakse. Planeeritud „Võrk” puhul on seevastu paika pandud aeg, koht ja selle eesmärk. Läbiviidava politseioperatsiooni puhul mängib olulist rolli kasutada olev

ressurss ja selle informeeritus operatsioonil toimuvast. Politseioperatsiooni „Võrk” juhendis on küll välja toodud erinevate prefektuuride lõikes operatsiooni käigus kasutatavad kontrollpostid, mis tuleb katta antud postile määratud vähemalt minimaalse politseiametnike arvuga, kuid operatsioonis kasutatava ressursi ulatus sõltub ka operatsiooni ulatusest ja väljakuulutamise ajast. Kokkuvõtlikult on erinevatel kellaaegadel liiklustihedus varieeruv ning sellest sõltub ressursi kaasatus (suuremad politseijõud, väiksemad politseijõud). Siinkohal võib välja tuua nn „tipp-tunnid” (näiteks hommikuti kui inimesed sõidavad tööle ja õhtuti töölt koju), kus liiklussagedus on suurem ja seega oleks vaja kaasata rohkem ressursi, kui minimaalselt on ettenähtud.

Mõõdukate eesmärkide seadmine ja tegutsemisvabaduse säilitamine

Taktikaline eesmärk on politseioperatsiooniga taotletav lõppseisund, mis on osa eesmärgipärasest protsessist. Taktikaline eesmärk võib olla näiteks põgeneva kurjategija kinnipidamine ja tõendusmaterjali konfiskeerimine, häireteta liiklus ürituse ajal või ründe takistamine. Politsei tegutsemise aeg ja ruum on sageli ette antud ja neid tuleb hinnata olukorra ülevaate põhjal. Ebasoodsal juhul võib aja, ruumi ja jõudude etteandmine kaasa tuua taktikaliste eesmärkide muutmise või tuleb piirduda osaesmärkide saavutamisega. Just kiirete operatsioonide puhul võib jõudude vähesus algfaasis tingida esialgu osaesmärgi poole püüdemist. Jõudude jagunemine, varustus, tulemuslikkus, politseitöö kogemus ja väljaõppe tase peavad tagama taktikaliste eesmärkide saavutamise. See tähendab, et üksikjuhtudel tuleb olemasolevast ja end õigustanud struktuurist kõrvale kalduda ning moodustada sõltuvalt olukorrast iseseisvalt tegutsevad, esialgselt väiksema koosseisuga üksused. Tegevusvabadus ei tähenda politseiülesande lahendamise puhul mitte ainult alternatiivlahendusega piirdumist. Info kogumine, julgestus ja reservi moodustamine loovad ning tagavad tegutsemisvabaduse, milles tuntakse õigel ajal ära olukorra muutused. Jõudude ja vahendite otstarbeka kasutamise võimalus säilib ning lisajõudude- ja vahendite rakendamisega saab tasakaalustada operatsiooni nõrku kohti. (3:15)

Tuginedes eelpool väljatoodule on politseioperatsiooni „Võrk” puhul tegu kas erakorralise või planeeritud politseioperatsiooniga, mis kuulutatakse välja vastavalt vajadusele. Antud operatsiooni käivitamisel ei ole enam aega hakata välja mõtlema tegutsemisviise, kuidas ja mismoodi peaks käituma. Seepärast on politseioperatsiooni „Võrk” juhendis juba eelnevalt kindlaksmääratud tegutsemisviisid nii üleriigilise kui ka regionaalse operatsiooni väljakuulutamisel, politseikontrollpunktid erinevate politseiprefektuuride lõikes, mis on vaja kõigepealt mehitada ning samas on määratud ka seal olevate gruppide (meeskondade) minimaalne suurus. Autori arvates aitab selline eelnevalt kindlaksmääratud tegevus kaasa politseioperatsiooni „Võrk” kiirele väljakuulutamisele, kontrollpostide (politseipostide) kiirele mehitamisele ning edukate tulemusteni jõudmisele, kuigi seejuures peavad kontrollpostid vastama praegustele tingimustele ja oludele. Autor peab siinkohal silmas seda, et kontrollpostide kindlaks määramisel peaks olema arvestatud uute teede juurdeehitamist, igaaastast liikluse sageduse kasvu ja muid olulisi tegureid, mis takistavad operatsioonide edukat läbiviimist.

Põhja Politseiprefektuuri eriplaan näeb ette, et politseioperatsioon „Võrk” käigus kasutatavad politseikontrollpostid peavad olema kaetud tunni aja jooksul. Antud postide ülesandeks operatsiooni käigus on linna sisenevate, lahkuvate ja linnas liikuvate isikute, sõidukite ning veoste kontrollimine. Piisava ressursi olemasolul peaksid antud kontrollpostid asetsema strateegiliselt tähtsatel pea- ning kõrvalteedel, kuid samas ka sellistes olulistest punktides nagu bussijaam, raudteejaam ja sadam. Sõltuvalt operatsiooni suurusest ja ühe kindla kontrollpostiga asukohast ning ülesandest võiks sealolevate liikmete minimaalne arv olla 8-16, mida on vajadusel võimalik täiendada lisajõududega. Loomulikult on võimalik postide suurust muuta. Kui mingis kontrollpunktis on töökoormus suurem, saab teistelt vähem-koormatud kontrollpostide arvelt saata lisajõude „hädas” olevale postile.

Kui operatsioon kestab ööpäevaringselt, tuleb arvestada, et politseipostidel oleks olemas postide vahetuseks vajalik ressurss. Hetkel on politseioperatsioon „Võrk” juhendist lähtudes kontrollpostidesse paigutatud 4-12 politseiametnikku ühe posti kohta. Tallinna linnas asuval 13-l politseikontrollpostil kasutatakse kokku 102 politseiametnikku. Ida- ja Lääne-Harjus

asuval seitsmel postil kasutatakse kokku 40 politseiametnikku. Ametnikud võivad korrigeerida postil olla kuni 8 tundi (lisaks 1 tund lõuna jaoks), lähtudes patrullteenistuse määrustikust (13). Politseiteenistuse seaduse § 27 lg 2 sätestab politseiametniku töö ja puhkeaja - politseiametnikku ei ole lubatud rakendada ületunnitööle üle kaheksa tunni päevas ning vahetus ei tohi ületada 16 tundi (16). Arvestades töö- ja puhkeaja seaduse § 20 lg 1 peab töövahetuste vahelise puhkeaja pikkus olema vähemalt 11 järjestikust tundi (19).

Töö autori arvates ei ole mõeldav olla 16 tundi järjest kontrollpostil. Pidades silmas töö efektiivsust ja paremat tulemust, oleks parim tagada ööpäevaringselt väljasolevatele kontrollpostidele kolm vahetust. Taolise kolme-vahetusliku väljapanekuga oleks tagatud kontrollpostide efektiivsus, ametnike endi efektiivsus ja ohutus ning operatsiooni edukas läbiviimine, mida aga ei ole võimalik garanteerida väsinud ja kurnatud ressursiga. Kui tagada kolm 8-tunnist vahetust iga kontrollpostiga, läheks hetkel kehtiva „Võrk” juhendi järgi vaja 426 politseiametnikku. Võimalik on teha ka kaks 12-tunnist vahetust ühele kontrollpostile, mille jaoks oleks vaja 284 politseiametnikku, kuid autori arvates ei ole see hea. Olla 12 tundi suure töökoormusega postil on väga kurnav ning sellega seatakse ohtu nii iseennast kui teisi. Näiteks: tähelepanu hajuvus, mille tagajärjel võivad tekkida vead, vale arvestus, situatsioonidele vale hinnangute andmine jne.

Kui paigutada 8-16 politseiametnikku kontrollpostiga ja arvestades samas erinevates postides olevat töökoormust, läheks Tallinnas oleva 13 posti katmiseks vaja 140 ning Ida- ja Lääne-Harjus olevate postide katmiseks 60 politseiametnikku. Tagades kolm 8-tunnist vahetust, oleks kokku vajalik ressurss 600 politseiametnikku ning 12-tunniste vahetuste puhul 400 politseiametnikku.

Eelpool tõi autor politseiametnike kui ressursi arvu välja selleks, et näidata ära piisav arv politseiametnikke, arvestades nii taktikat, turvataktikat ning olusid, mis valdavad linnas sees kui ka linnast väljuvatel põhimaanteedel ja kõrvalteedel. Antud arvestus näitas ka seda, et see lihtsustaks oluliselt kontrollpostidel olevatel politseiametnikel tööülesannete täitmist

(sõidukite-, veoste-, inimeste kontrollimist) ning aitaks ära hoida ummikute tekkimist ja sellega tavainimeste liigset häirimist.

Politseioperatsiooni ettevalmistav tegevus

Politseioperatsiooni ettevalmistav tegevus on vajalik kõikidel juhtimistasanditel ja kaasata tuleb ka kolleege teostustasanditelt, eriti siis, kui on tegemist ühiskondlikust konfliktist tuleneva operatsiooniga, kus taktikalise ja tehnilis-organisatoorse ettevalmistuse kõrval on eriline tähendus kolleegidele antaval infol, et tagada politseijõudude motivatsioon. Politseioperatsiooni varajasemad suunised selgitavad ka vajadust saada pidevat infot olukorra arengu kohta operatsiooni ajal. Ainult nii on tagatud, et kõigil tasanditel mõeldakse ja tegutsetakse ühise kontseptsooni järgi. (3:20)

W. Abram'i ja H. Conrad'i seisukohalt lähtudes tugineb politseioperatsioonide plaanimine olemasolevale infole. Optimaalne plaanimine on siiski võimalik hädavajaliku info põhjal. Tuleb osata tasakaalustada defitsiiti hädavajaliku ja olemasoleva info vahel. Infodefitsiidi tasakaalustamise taktikalised vahendid on eelluure ja vaatlus, mis loovad olulisi juhtimiseeldusi, millel põhineb eesmärgistatud kavandamine ja otsustamine. (4:11)

Politseioperatsiooni puhul teostatakse eelluuret ja vaatlust (kogutakse informatsiooni), mille tulemusena on võimalik luua ettekujutus hetkeolukorrast. Oluline on järgida operatsiooni iseloomu st, mitte kõrvale kalduda operatsiooni eesmärgist. Arvestades iga operatsiooni erinevalt, on ka eelluure ja vaatlus erinev. Lähtudes politseioperatsioonist „Võrk”, kus teostatakse sõidukite ning isikute lauskontrolli teedel ja liiklussõlmedes, tuleks autori arvates põhitähelepanu koondada just liiklusega seotud informatsiooni hankimisele. Tuleks kindlaks teha kõikvõimalikud sõidukite liikumismarsruudid, konkreetse ala/piirkonna liiklustihedus, teede ja tänavate suunad ja nende olukord. Taktikaliselt olulisi aspekte vaadates, oleks tulus üle vaadata kontrollpunktide asukohad, ning vajadusel neid muuta.

Politseioperatsiooni jaoks vajalikku informatsiooni on võimalik koguda politsei enda ja teiste ametkondade dokumente analüüsid, mis käsitlevad näiteks olukordade ülevaateid

kuritegevusest ja liikluskorraldusest. Siinkohal on autori arvates politseioperatsiooni „Võrk” korraldamisel kindlasti abi nii erinevatest liikluskorralduse kohta tehtavatest analüüsidest kui ka Maanteeameti poolt erinevatel põhimaanteedel ning kõrvalteedel kogutava liiklusloengu statistikast. Vähem tähtsaks infoallikaks ei saa pidada ka meediat.

Informatsiooni kogumiseks tuleb rakendada tööle „ettevalmistusgrupp”, kelle konkreetseks ülesandeks on kogutud infot analüüsida. Nende töö oleks ka välja selgitada, kus ja millal on kõige efektiivsem operatsiooni korraldada, kuhu paigutada kontrollpostid, millised peaksid olema vajaminevad politsei – ja abijõud, relvastus ning erivahendid.

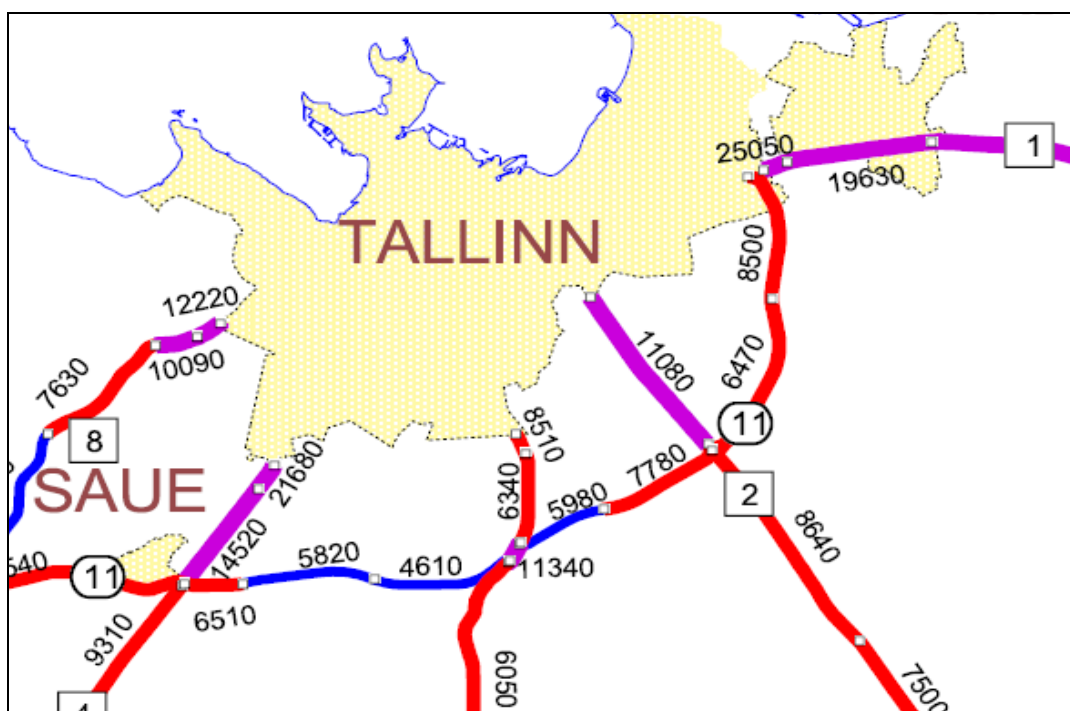
Maanteeameti poolt kogutav liiklusloengu andmete statistika aitab politseioperatsiooni „Võrk” puhul välja selgitada teedel liikuvate sõidukite arvu, klassifikatsiooni ja liiklustiheduse muutuse. Kuna politseioperatsiooni „Võrk” juhendis on eelnevalt kindlaks määratud teatud peateedel, kõrvalteedel ja liiklussõlmedes asetsevad kontrollpunktid ja neis punktides olevate meeskondade suurused, on autori arvates vaja taolist statistikat just seepärast, et vajadusel muuta nende kontrollpostide meeskondade suurust ning täiendada tehnilisi vahendeid. Hetkel kehtivas „Võrk” korraldamise juhendis on strateegiliselt kindlaks määratud iga politseiprefektuuri jaoks omad kontrollpostid ja neis punktides olevate meeskondade minimaalne suurus. Põhja Politseiprefektuuril on antud kontrollposte kokku 20, neist 3 Ida-Harjus (mehitatud kokku 20 politseiametnikuga), 4 Lääne-Harjus (mehitatud kokku 20 politseiametnikuga) ja 13 kontrollposti asetsevad Tallinna linnas (mehitatud kokku 102 politseiametnikuga) (9).

Antud postid ja meeskonnad määrati kindlaks 2002.a arvestades Harjumaa teedevõrgu ja oludega, liiklussageduse ning naaberprefektuuri kontrollpostidega. Samas tuleb jälgida, et postid asetseksid nii, et oleks võimalik sulgeda nii linnast välja kui ka sisse viivad suunad põhi- ja kõrvalmaanteedel, mis võivad osutada tagaotsitavate liikumise marsruudiks.

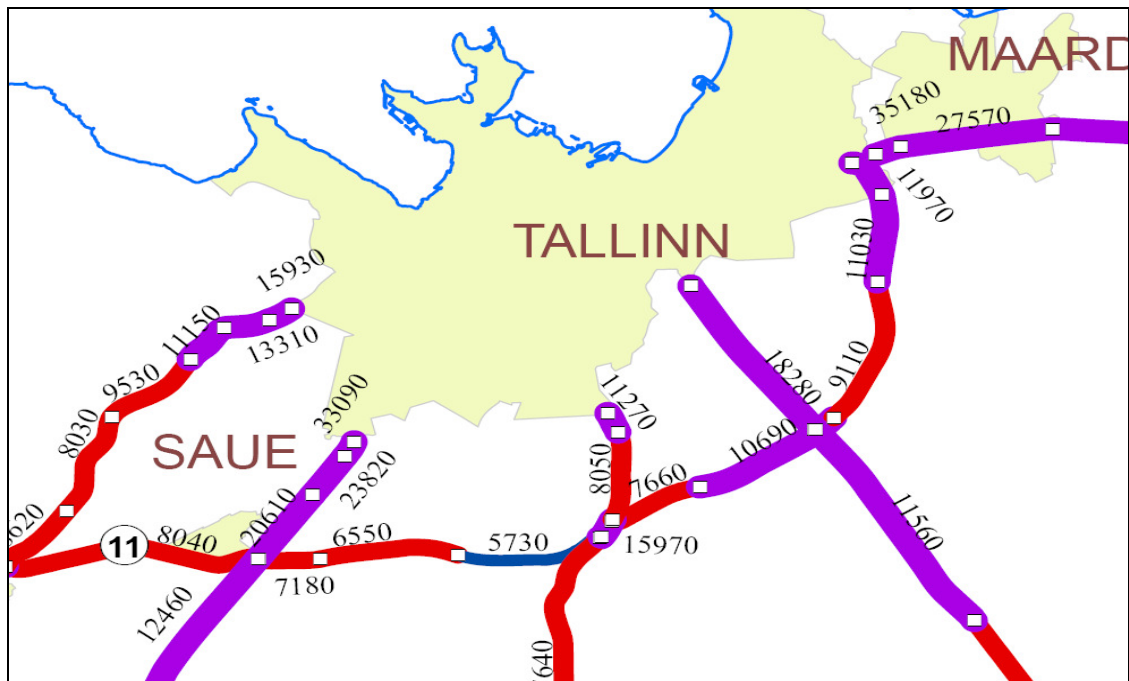
Lähtudes Eesti Autoregistrateskuse (ARK) andmetest, oli 01.07.2006.a seisuga Harjumaal kokku arvel 268 283 mootorsõidukit (sh Tallinnas 218 296 ehk 4/5 kõigist Harjumaa

mootorsõidukitest); neist 221 772 sõiduautot (sh Tallinnas 180 311), 40 502 veoautot (sh Tallinnas 33 516), 2325 bussi (sh Tallinnas 2025) ja 3684 mootorratast (sh Tallinnas 2444). Aastas registreeritakse Harjumaal ca 12000 mootorsõidukit. Viimase 10 aasta jooksul on Harjumaal registreeritud mootorsõidukite arv kasvanud poole võrra. Selline kiire mootorsõidukite arvu kasv toob kaasa suure liiklussageduse muutuse nii Tallinnas kui ka Harjumaal. (8)

Vaadates Maanetameti poolt läbiviidud liiklussageduse statistikat, on iga aastaga muutunud põhi- ja kõrvalmaanteed liiklussagedus Harjumaal tõusvas joones. Vaadates 2003.a (*Joonis 1*) ja 2006.a (*Joonis 2*) loenduskaarti võrdlemaks liiklussageduse kasvu, võib järeldada, et 2006. aasta seisuga on keskmine liiklussagedus kasvanud enam kui 28%.

Joonis 1. 2003. aasta põhi ja tugimaanteed ööpäevase liiklussageduse kaart. (allikas: Maanteeamet)

Joonis 2. 2006. aasta põhi- ja tugimaanteede ööpäevase liiklussageduse kaart. (allikas: Maanteeamet)

Märkimata ei saa jätta ka uute elamurajoonide juurde ehitamist Tallinna äärtesse (valglinnastumine), mis tähendab omakorda linna ühendusteede kasvu. Juurde ehitatavate teede miinuseks on ka antud piirkonnas inimesi teenindava ühistranspordi liikluse vähesus, mistõttu võib olla see üheks autoliikluse kasvu põhjuseks mainitud teedel. Näiteks võib Tallinna linna sõita Laagri-Harku teelt kaheksast kohast ja selliseid kohti on tänu valglinnastumisele tekkinud väga palju. Antud olukord, kus on ehitatud palju uusi teid, tähendab seda, et hetkel kasutusel oleva politseioperatsiooni „Võrk” juhendis kindlaksmääratud politseikontrollpostide asetused on vanad ning ei ole viidud kooskõlla hetkel valitseva olukorraga (G. Timošenko intervjuu).

Isikkoosseis

Isikkoosseisu komplekteerimine sõltub politseioperatsiooni ulatusest. Mida suurem ja ulatuslikum on korraldatav operatsioon, seda rohkem on vaja ka politseiametnikke ning vajadusel ka abijõude. Samas sõltub see antud ürituse asukohast, iseloomust ja kestvusest.

Planeerimise käigus tuleb kindlasti arvestada olemasoleva ja kättesaadava inimressursiga, planeerides ka piisaval hulgal inimesi reservi. Politseioperatsiooni edukus sõltub selles osalevatest ametnikest. Seega on tähtis, et kõigil politseiametnikel oleks korralik koolitus ja varustus ning et nad oleksid väljapuhanud.

Tuleb arvestada ka sellega, et suurem osa jõududest (inimressurs) on kontrollpostidel ning väiksemat, ehk siis reservis olevat osa on võimalik liigutada ning paigutada vastavalt vajadusele. „Võrk” juhendi puhul on politseipostide arvestuses määratud kindlaks reservjõudude arv prefektuuris, sh abipolitseinikud ja kaitseliitlased, kes operatsiooni käigus vajadusel saadetakse postidele täienduseks.

Instrueerimisel on vaja korralikult ja põhjalikult selgitada, mis on iga kontrollposti ülesanne ja eesmärk. Kui on võimalik, tuleks igale kontrollpostil asuvale meeskonnale valmistada niiöelda „kaart”, millel on olemas:

- operatsiooni põhiplaan;
- gruppide (kontrollpunktide) asukohad;
- vajalikud kontaktandmed ja sidekutsungid (sidekanalid, lühinumbrid);
- operatsiooni juhtivate isikute nimed;
- politseijõudude liikumisteed;
- „kaardil” olevate tingmärkide seletused.

Ametnike poolt kasutatavad erivahendid ja relvastus määratakse kindlaks politseioperatsiooni planeerija(te) poolt eelnevalt läbiviidud ohuolukorra analüüsi arvestades. Sõltuvalt politseioperatsiooni iseloomust erineb selles kasutatav relvastus ja muud erivahendid.

Politseioperatsiooni „Võrk” puhul moodustatakse kontrollpunktid teedele ja liiklussõlmedesse (9). Olenevalt peateest või kõrvalteest, on enamjaolt seal oleva liikluse tihedus erinev ja sellega tuleb kindlasti arvestada antud kontrollpostide mehitamisel. Tagatud peavad olema politseiametnikele nii ohutusnõuded (ohutusvestide kasutamine, erinevad liiklust reguleerivad märgised jms) kui ka turvataktika nõuded (piisav arv ametnikke ja vastav varustus, tulemaks

toime neile pandud ülesannetega,). Turvataktika seisukohalt peaksid olema erinevad ülesanded kontrollpostidel oleva meeskonna vahel ära jaotatud. See tähendab seda, et on olemas kindlad politseiametnikud, kes teostavad nii isikute kui sõidukite kontrolli (vähemalt kaks politseiametnikku, kus üks täidab kontrollija ülesannet ja teine on julgestaja). Eraldi peaks olema üks või kaks politseiametnikku, kes tegelevad liikluse suunamisega. Näiteks ühistranspordi kontrollimisel, mis nõuab rohkem aega, on vaja eraldi peatumise kohta, et ta ei jääks liiklust takistama. Samuti on vaja politseiametnikke, kes tegeleks rikkujatega jne. Väljatoodud ülesannete jaotamisega peaks tegelema igal kontrollpostil olev meeskonna vanem, kes koordineerib politseiametnike tegevust ning vajadusel suunab neid. Selline ülesannete jaotamine tõstab kontrollpostil teostatava kontrolli kiirust ja efektiivsust, ning samas aitab ära hoida segadust politseiametnike hulgas, kui kõik politseiametnikud püüaksid kõigega korraga tegeleda.

Politseioperatsiooni „Võrk” juhendist tulenevalt peab politseipostile asuv politseiametnik:

- asuma vastavalt korrapidajalt saadud informatsioonile ja ülesannetele viivitamata nende täitmisele;
- riietuma ilmastiku kohaselt ning võtab kaasa tööks vajaliku varustuse;
- jälgima ettenähtud politseipostile suundumisel tähelepanelikult liiklust ja ümbruskonda olemasolevast informatsioonist lähtudes;
- politseipostile jõudes kandma sellest koheselt ette korrapidajale;
- paigutama välja kiirust piiravad liiklusmärgid;
- vajadusel ja võimalusel rakendama muid meetmeid liiklusvoolu takistamiseks. (9)

Operatsiooni juhtimine tegevuspaigal ja jõudude rakendamine

Operatsiooni juht peab motiveerima oma kolleege selge eesmärgiga ning kandma hoolt eesmärgi järjekindla täitmise eest. Kõige tähtsam juhtimisfunktsioon on eesmärgiseadmine, mis käib juhtimise kohta üldse, kuid ka politseioperatsiooni juhtimise kohta. Miski ei piira kolleegide valmisolekut operatsiooniks rohkem kui arvamine, et juhid ei tea, mida nad teevad. Et eesmärki saavutada, tuleb soovitatavalt eesmärki ning tegelikku olukorda pidevalt võrrelda.

Ainult nii on võimalik õigel ajal märgata operatsiooni kõrvalekaldeid kavandatust ja teha parandusi. Muidugi on vaja selgitada kolleegidele muudetud kontseptsiooni, et nende motivatsiooni säilitada. (3:14)

Autori arvates võib operatsioonis püstitatud eesmärgi saavutamisele kaasa aidata nii-öelda tegevusplaani koostamine. Selle abil oleks võimalik operatsiooni juhil saada operatsioonis toimunu kohta ülevaadet ning juhi jaoks muutub lihtsamaks võrrelda eesmärgi saavutamist tegeliku olukorraga. Politseioperatsiooni „Võrk” puhul - milline on kasutada olev ressurss, kui palju poste on kaetud, millised on operatsiooni käigus väljakujunenud raskuspunktid jne. Samas sellise ülevaate saamine politseioperatsioonist peaks oluliselt lihtsustama ja kiirendama vajalike otsuste tegemist.

Näiteks üleriigilise politseioperatsiooni „Võrk” korral on politseiprefekti ülesanneteks:

- juhtimise võtmine operatsiooni käivitamisest informatsiooni saamisel;
- politseiprefektuuri korrapidamistalituse kontrollimine ja suunamine;
- vajadusel toimekondade instrueerimine;
- omal äranägemisel maavanema ja kohaliku omavalitsuse informeerimine olukorrast ning politsei poolt rakendatavatest abinõudest;
- vajadusel politseipeadirektorile või teda asendavale politseiametnikule ettekandmine;
- postidel pistelise kontrolli korraldamine;
- korrapidamiselt saadud informatsiooni ja korrapidamise poolt tehtavate ettekannete läbivaatamine ning töötulemuste kinnitamine . (9)

Suure hulga tööülesannete korral peab operatsiooni juht keskenduma eelpool nimetatud olulistele ülesannetele. Ta peab kindlaks määrama teatud raskuspunktid, kus on surve kõige suurem. Kehtib põhimõte: „Kes kõike kaitsta tahab, ei kaitse kedagi ega midagi”. (3:22)

Hoolt tuleb kanda selgete käsu- ja alluvussuhete eest. Eriti kehtib see juhul, kui on rakendatud eri ametkondade korrakaitsejõude. Tavapärase üheliiniline (staabi)süsteem tagab, et iga juht saab süsteemisiseselt korraldusi üksnes ühest kohast ning edastab alluvatele jõududele

korraldusi samuti ainult ühte teed. Iga operatsiooni puhul peab olema – võimaluse korral vastava struktuuri kaudu – selgeks tehtud see, kes juhib, sest vastutav saab olla ainult üks politseijuht. (3:22)

Operatsioonide juhtimisel kasutatakse järgmisi põhimõtteid:

- politseioperatsiooni üldjuht on prefekt või muu tema poolt määratud ametnik, kellel on õigus anda luba operatsiooni läbiviimiseks;
- politseioperatsiooni juht on operatsiooni plaanis märgitud politseiametnik;
- politseioperatsiooni käigus moodustatud gruppide juhid on ametnikud, kellele alluvad grupi liikmed;
- politseioperatsioonis osalevate gruppide liikmed on operatsiooni plaanis ettenähtud jõud (ressurss).

Nii nagu iga politseioperatsiooni puhul, on ka „Võrk” läbiviimisel väga oluline info liikuvus ja kättesaadavus. Esmatähtis on, et antud politseioperatsiooni käigus toimub pidev informatsiooni liikumine nii politseikontrollpostidelt operatsiooni juhini kui ka vastupidi. Autor peab siinkohal silmas pidevat infot operatsioonil toimuva ja tagaotsitavate kohta. Selline tegevus aitab operatsiooni juhil vastavalt tegutseda ning reservi jaoks on sellist informatsiooni vaja motivatsiooniks, mis aitab neil vajaduse korral valmis olla ning ilma pikema selgituseta operatsiooni sekkuda. Tähtis on, et politseioperatsiooni kaasatud jõud paikneksid soodsalt ning nende operatsiooni sekkumine toimub lühikese aja jooksul.

Olukorrast ja kavatsustest peaksid juhid õigel ajal informeerima põhimõtteliselt kõiki operatsioonile rakendatud ametnikke. Niivõrd kui see on võimalik, tuleb edastada ka taustinfo. Taustinfo arusaadavus ja jõudude motiveeritus suurendavad taktikalist valmisolekut. (3:20)

Inimressurssi, nagu ka juhtimis- ja operatiivvahendeid tuleb soodsalt valmis hoida. Operatiivjõudude, juhtimis- ja operatiivvahendite valmispaneku aeg ning ülesanne sõltub olukorrast. Valmisolek peab olema ajastatud nii, et jõude oleks võimalik suunata sündmuse arengu algfaasis. Olenevalt ülesandest on tavaliselt eri taktikaliste löikude jaoks kindlaks

määratud ka erinev valmisolekuaeg. Oma jõududest lähtuvalt ei ole säästlik määrata kõigile operatsioonis osalevatele jõududele üht kindlat valmisolekuaega ning liiga varajane jõudude kasutamine koormab neid asjatult ja põhjustab teisi taktikameetmeid takistavat jõudude sidumist ning vähendab operatsiooniks valmisolekut. (3:22)

Taktikaliselt soodsalt on jõud valmis siis, kui nad oma lähtekohast saavad kiiresti, mõjusalt ja takistamatult politseioperatsiooniga ühineda. Lähtekohta valides, tuleb jõudude ülesande kõrval oluliseks pidada ka nende liikuvust, varustust ja paikkonda. See, mis jõud ülesande jaoks valmis seatakse, sõltub nende väljaõppe tasemest, tulemuslikkusest ja varasematest taktikalistest kogemustest. Seejuures tuleb kontrollida, mil määral eeldab mingi ülesanne eriväljaõpet ja spetsiaalset kogemust. Jälgimistöös tulevad kõne alla üksnes need politseiametnikud, kes on õppinud jälgimistaktikat ja –tehnikat; eriti ohtliku relvastatud kurjategija kinnipidamiseks tuleb võimaluse korral kasutada eriüksusi. Enda ja naaberjõudude jaotamist kaaludes on olukorra hindamisel kõige tähtsam ülesannetest tulenev jõudude valik ning valmisolek.. (3:22-23)

Politseioperatsioon „Võrk” puhul on esmatähtis operatsiooni käivitamisel politseikontrollpostide katmine hetkel kasutada oleva operatiivjõuga. Autor peab hetkel kasutada oleva operatiivjõu all silmas politseipatrulle (nii jalgsi kui autopatrulle), mis tagavad linnas korda. Nende jõududega tuleks katta esimesed tähtsamad kontrollpostid ning lisajõu saabumisel ülejäänud postid. Nagu autor ka eelnevalt välja on toonud, siis peaksid Põhja Politseiprefektuuri eriplaani järgi politseikontrollpostid olema kaetud „Võrk” käivitamisest alates tunni aja jooksul. Selline tegutsemisviis peaks aitama vähendada võimalust kurjategijal, tagaotsitaval pääseda antud politseiprefektuuri territooriumilt. Käes oleval hetkel ei ole autori arvates postide katmine tunni aja jooksul reaalselt võimalik, just eeskätt selleks vajaliku ressursi puudumisel. Nagu ka eelnevalt G. Timošenko intervjuust selgus, siis on võimalik linnas operatiivses valmisolekus olevate patrullidega katta ainult 3-4 kontrollposti. Ülejäänud postide katmiseks ettenähtud minimaalse ressursiga läheks vaja veel 114 politseiametnikku, mida pole aga paraku nii kiiresti kuskilt võtta.

Kui postid on mehitatud saavad ülejäänud jõud alustada isikute või sõidukite tagaotsimist ning operatsiooni juhid saavad hakata kindlaks määrama teatud raskuspunkte, mis on väljakujunenud operatsiooni ajal. Raskuspunktideks võivad näiteks kujuneda niinimetatud tipp- tunnid, kus liiklus on teedel suur ja sellest tulenevalt võivad tekkida ummikud, mis omakorda tähendab kontrollpostidel olevatele ametnikele töömahu ja koormuse suurenemist.

Kui käivitatud „Võrk” kestab ööpäev või rohkem, või kui kaetud postidele on vaja rohkem ressursi, siis tuleks seda ka piisaval määral kaasata kas uute politseiametnike, abipolitseinike või Kaitseliidu näol. Selline lisaressurss tuleks hoida hajutatult, mitte ühes kohas koondatuna. Autor mõtleb selle all seda, et lisajõuna kaasatud ressursid võiks paikneda politseiosakondades, kust vajadusel on võimalik seda transportida lähimatele kontrollpostidele. Eelpool väljatoodud tegutsemisviis aitaks kokku hoida aega nii erakorralise kui ka planeeritud „Võrk” puhul ja võimaldaks lisajõu kiiremat jõudmist postidele. Seejuures tekib küsimus, et kuidas peaks olema tagatud ühtne instrueerimine ja antud ressursi transport osakondadesse. Autori arvates planeeritud „Võrk” korral on võimalik instruktaaž läbi viia vahetult enne operatsiooni käivitamist ning seejärel viia lisajõud laiali politseiosakondadesse antud osakondade sõidukitega. Erakorralise „Võrk” läbiviimisel tuleks kõigepealt lisajõud erinevatesse politseiosakondadesse toimetada, kus iga politseiosakonna välijuht või instrueerimise eest vastutavaks määratud isik viib läbi instruktaaži.

Järelkontroll

Järelkontroll sisaldab meetmeid, mis võetakse tarvitusele pärast suurema osa operatiivjõudude töö lõppemist, et jälgida politseioperatsiooni järel olukorra normaliseerumist. Järelkontroll võimaldab ühelt poolt jõud õigeaegselt vabastada operatsioonist ning teiselt poolt aga hoida jõudusid veel valmis hädavajalike abinõude rakendamiseks. Järelkontrolli jõudude kasutamist tuleb plaanida ettenägelikult, sest selleks ei sobi ressursid, mis on olnud pikka aega kontrollpostil ja väsinud. Võimalusel tuleks kasutada politseiametnikke, kes politseioperatsiooni lõppedes peavad edasi tööle jääma. Seesuguse korralduse puhul on need

ametnikud paremini motiveeritud ja valmis järelkontrolli ülesandeid täitma. Järelkontrolli tuleb rakendada seni kuni olukord on normaliseerunud. (4:30-31)

Politseioperatsiooni lõppedes teatatakse sellest kõigile operatsioonis osalejatele. Nii nagu ka teiste politseioperatsioonide puhul rakendatakse ka operatsiooni „Võrk” puhul järelkontrolli, mille ülesandeks on olukorra jälgimine, vajadusel liikluse reguleerimine. Jõud, mis seda teostama hakkavad, peaksid olema arvuliselt nii suured, et suudaksid toime tulla kontrollpunktides tekkinud probleemidega. Autori arvates võiks erinevate kontrollpunktide lõikes olla järelkontrolli teostavate meeskondade suurus 2-4 politseiametnikku. Vajadusel peab olema võimalik täiendada neid meeskondi lisajõududega. Järelkontrolli teostavad meeskonnad peaksid paiknema operatsiooni kontrollpunktides või nende vahetus läheduses ning vajadusel olema valmis muutma kiiresti oma asukohta.

2.3 Ohutusnõuded

Tööohutusega seotud nõuded on sätestatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduses. Antud seaduse kolmas peatükk käsitleb tööandja ja töötaja kohustusi - § 12 lg 1 sätestab, et tööandja tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmise igas tööga seotud olukorras. Seaduse § 12 lg 2 sätestab, et tööandja ei tohi lubada tööle asuda töötajal, kellel puuduvad vajalikud erialateadmised ja oskused ning töötervishoiu- ja tööohutuselased teadmised.⁽¹⁵⁾ Seega ametnike ohutuse tagamiseks peaks politseioperatsioonil kasutama ametnikke, kes on koolitatud ja varustatud. Samas tähendab see ka, et kontrollpostid peavad olema kaetud piisava inimressursiga, et tagada ametnike ohutus kontrolli teostamisel.

Politseioperatsioon „Võrk” seisukohalt on kindlasti oluline kontrollpostidel kasutatav varustus. Kontrollpostil olevatel politseiametnikel peaks olema patrulli varustus - tulirelv, kuulikindel vest, pipragaas, käerauad, politsei nui ja taskulamp. Kindlasti peaks olema igal ametnikul kaasas ohutusvest, mis aitab kontrollpostis olevat politseiametnikku paremini

märgata eriti halva nähtavuse korral ja pimedal ajal. Teiseks oluliseks punktiks on liikluskorraldusvahendite olemasolu (näiteks kiirust piiravad märgid ja erinevad märgistused liikluse suunamiseks). Igas kontrollpostis peab olema olema sõidukite sundpeatamise vahend, (näiteks „siil”), takistamaks kontrollpostist peatumata läbisõitmist. Raskendatud ilmastikutingimuste korral või pimedal ajal, kus nähtavus on halb, tuleks rakendada abinõusid posti asukoha tähistamiseks, tagamaks sellega ka politseiametnike endi ohutuse. Politseikontrollpostide nähtavaks muutmise võimaluseks on näiteks valgustusseadmete kasutamine (vilkurid, autotuled, erinevad valgustusseadmed jms).

Autori arvates tuleks politseioperatsioonil kindlasti üheks eesmärgiks seada politseioperatsioonis osalevate ametnike ohutus.

2.4 Politseipsühholoogia

Liigne pinge, koormus ning rutiinsus väsitavad kontrollpostidel olevaid ametnikke suhteliselt kiiresti. See langetab nende töö efektiivsust ning võib tekitada politseiametnikel stressi. Stressi sümptomid võib jaotada füsioloogilisteks, psühholoogilisteks ning sotsiaalseteks. Nende tunnuste hulka kuuluvad liigne tundlikkus, ärritumine ja ootamatud meeleliigutused, väsimus ja unehäired, saamatus, enesesse sulgumine ja psühhosomaatilised probleemid. Kui töö on muutunud vaid tuimaks rassimiseks, kui töö tulemusel ei ole töö tegija jaoks enam mingit tähtsust ja kui inimestevahelistes suhetes on pidevat hõõrumist, tuleb hakata mõtlema kuidas oma stressi juhtida. Kui sellega toime ei tulda langeb töövõime, ehkki enda arvates tehakse tööd varasemast rohkem. Tööelus eeldab stressijuhtimine head kutseoskust, häid suhteid töökaaslastega ning positiivset suhtumist töösse ja töökohta. Stressijuhtimine tähendab oskusi seondada tööd õnnestumistega, eriti nendes asjades, mida ise kõrgelt hinnatakse. Stressi aitavad ära hoida tööga seotud mõtlemis- ja käitumisviisid:

- iga päev võib õppida midagi uut;
- pea meeles oma töö positiivset eesmärki;

- täida tähtsaid ja olulisi ülesandeid täpselt;
- ära unusta oma põhimõtteid ja eesmärgi;
- tee teistega koostööd. (6:130-132)

Pikemat aega kestvate operatsioonide puhul on operatiivjõudude töövõime säilitamiseks vaja:

- vahetuste korraldamist;
- töö, valmisoleku ja puhkuse vaheldumist;
- ametnike toitlustamist. (3:26)

Nimetatud asjaolude all aga ei tohi kannatada operatsiooni edukus. Autor võib oma kogemuste põhjal kinnitada, et liigne koormus, pinged ja rutiinsus kontrollpostidel väsitab politseiametnikke kiiresti. Mitte vähem tähtsateks tööd pärssivateks teguriteks on ka ebapiisav informatsioon (ebaselge eesmärk, keda või mida otsitakse), töövahendite puudumine ning nende kasutuskõlbmatus (politseikontrollpostil näiteks sõiduki sundpeatamise vahendite ja liiklust reguleerivate märkide puudumine, vanad ja aegunud raadiojaamad jms). Postidel olevate ametnike tegevus muutub ebaefektiivseks ning hakatakse oma pahameelt väljendama. Näiteks: „Miks pean ma siin olema”, „Kaua see operatsioon veel kestab” jne. Sellised laused ja mõttekäigud viivad meeskonna motivatsiooni alla ja sellega seatakse ohtu omakorda kaantud postil olevad politseiametnikud, sest ühe ametniku hooletus ja ebaefektiivsus kontrolli teostades võib avada tagaotsitava võimaluse põgeneda või halvimal juhul maksta koguni teise politseiametniku elu.

3 KONKREETSE JUHTUMI UURIMUS

Konkreetne juhtumi uurimus viiakse läbi kahe varem läbiviidud politseioperatsioon „Võrk” põhjal. Selleks kasutatakse „Võrk” päevikus olevat informatsiooni, mis oli kahjuks suhteliselt napp ning ei võimaldanud konkreetse ülevaate saamist operatsiooni käigus toimunud.

„Võrk” päeviku andmetest lähtudes on Põhja Politseiprefektuuris läbi viidud antud politseioperatsiooni 11 korda. Kahest analüüsitava operatsioonist esimene kuulutati välja 19.04.1999.a seoses Tallinna sadama D-terminalis toimunud politseiametnike ning kurjategijate tulevahetusega ja viimane 05.05.2002.a seoses relvastatud ja eriti ohtlike kurjategijate Juri Ustimenko ja Dmitri Medvedev'i jälitamisega. Analüüsitavateks operatsioonideks valis autor antud politseioperatsioonid just eeskätt sellepärast, et need olid viimati läbiviidud.

Kõik „Võrk” päevikusse kantud politseioperatsioonid on läbi viidud juhindudes kuni 2002.a kehtinud juhendit. Seega pole võimalik autoril analüüsida hetkel kehtiva politseioperatsiooni „Võrk” juhendi alusel läbiviidud politseioperatsioone. Juhendi eelmises redaktsioonis oli Tallinna Politseiprefektuuris kindlaks määratud 14 politseikontrollposti, millega oli võimalik sulgeda põhilised linna sisse- ja väljasõidud. Antud postidele oli kokku määratud ressursi minimaalseks suuruseks 65 politseiametnikku ja 20 politseisõidukit (12).

3.1 Politseioperatsioon „Võrk” 27.11.1999.a

„27.11.1999 kell 20.38 tulistati D-terminali kõrval kahte politseiametnikku, mille käigus üks sai kuulahaava jalga ja teine rinda. Eelnevalt olid kurjategijad röövinud sõiduauto Mercedes Benz, tumesinine, registreerimisnumber XXX AMF. Antud sõiduki kinnipidamisel ja kontrollimisel D-terminalis avasid kurjategijad politseiametnike pihta tule. Tulevahetuses sai

surma üks kurjategija ning teine lahkus rohekat värvi sõiduauto BMW 520-ga, mille registreerimisnumber ei ole teada.

20.48 kuulutati välja Tallinna linna ja Harju politseiprefektuuri territooriumil politseioperatsioon „Võrk” koos isikkoosseisu kokkukutsumisega”. (12)

Koheselt hakati katma kontrollpunkte. Kella 21.42-ks suudeti kõik 14 kontrollpunkti katta 58 politseiametnikuga ja 21 politseisõidukiga. Linnas sees moodustati mitmeid kontrollposte, kaasates lisajõude nii Lõuna politseiosakonnalt kui ka Põhja politseiosakonnalt („Võrk” päevikust, ei olnud võimalik teada saada mis kellaks ja mis aja jooksul olid antud postid moodustatud). Kogu kasutada olevaks ressursiks koos kontrollpostidel olevate ametnikega oli politseioperatsiooni lõpuks 98 politseiametnikku ja 32 politseisõidukit. (12)

Järgnevas lõigus toob autor välja toimunud sündmust täpsustava informatsiooni. See sisaldab nii nagu ka esialgse informatsiooni põhjal asjaolusid miks kuulutati „Võrk” välja, keda ja mida otsitakse, kuid samas sisaldab ka toimunu kohta täpsemat informatsiooni.

„Kell 21.42 Keskkriminaalpolitsei poolne kinnitus politseioperatsiooni „Võrk” väljakuulutamiseks. 27. novembril kella 20.30 paiku toimus Tallinna sadamas D- terminali juures tulevahetus kurjategijate ja politseipatrulli vahel, mille käigus üks kurjategija sai surma sõiduautos Mercedes Benz, kust leiti püstol TT. Üks politseinik sai haavata jalga ja teine läbi kuulivesti rindkeresse ning praegu on operatsioonil. Teine kurjategija lahkus sündmuskohalt arvatavasti BMW 520 tüüpi heledat värvi sõiduautoga. Seoses sellega kuulutada välja Tallinna linna ja Harju politseiprefektuuri territooriumil politseioperatsioon „Võrk”. Kontrollida kõiki autosid ja neis viibivaid sõidukeid, kes võivad olla seotud antud kuriteoga.” (12)

28. 11. 1999.a. kell 00.16 kuulutati välja politseioperatsioon „Võrk” lõpp seoses kurjategija kinnipidamisega. Politseikontrollpostidel olevad ametnikud antud oma juhtide käsutusse. (12)

3.2 Politseioperatsioon „Võrk” 05.05.2002.a

„05.05.2002 kell 06.45 kuulutati välja Keskkriminaalpolitsei (KKP) infoosakonna poolt tulnud telefoniteate peale politseioperatsioon „Võrk” ning anti korraldus kontrollida sissetulevat transporti. Eesmärgiks oli kinni pidada relvastatud ja eriti ohtlikud Venemaa kodanikud Dmitri Medvedev ja Juri Ustimenko. Esmase info põhjal oli D. Medvedev'i tundemärkideks: sportlik tugev kehaehitus, pikkus 185 cm, üle pea kammitud tumedad juuksed (kasutab geeli), seljas must ülikond, tume särk, käes hoiab pruuni värvi portfelli, nina lömmis. J. Ustimenko tundemärkideks oli: pikkus 168 cm, keskmine kehaehitus, puudub ülevalt üks esihammas, heledad värvitud juuksed (pealt turris), helesinised teksad, hall pintsak, hall T-särk, kannab D. Medvedevist väiksemat portfelli.“ (12)

Eelnevas lõigus on välja toodud esmane informatsioon, mis laekus Põhja Politseiprefektuurile Keskkriminaalpolitsei infoosakonna poolt. Antud informatsiooni põhjal käivitati politseioperatsioon „Võrk”. Samas sisaldab see üksikasjalikke andmeid tagaotsitavate kohta.

„Politseiameti peadirektori korraldusega kuulutati välja politseioperatsioon „Võrk” Valga Politseiprefektuuris (PP), Pärnu PP-s, Võru PP-s, Jõgeva PP-s, Viljandi PP-s, Ida- Viru PP-s, Jõhvi PP-s, Harju PP ja Tallinna PP-s”. (12)

Kell 07.10 saabus täiendav informatsioon KKP infoosakonna poolt, mille kohaselt tuli lõpetada D. Medvedev'i tagaotsimine ning jätkata J. Ustimenko otsimist. Kontrollimisel olla äärmiselt ettevaatlik, vähema kahtluse korral kasutab relva. Kontrollida Valgast saabuvat transporti ning erilist tähelepanu pöörata liinibussidele”. (12)

Tabel 1. Politseioperatsiooni „Võrk” juhendis kindlaksmääratud postidel olev minimaalne inimressurss ja tegelik inimressurss, mis suudeti operatsiooni käigus välja panna.

Post	Nõutud ressurss	05.05.2002 kell 09.00	05.05.2002 kell 13.00	05.05.2002 kell 15.45
1	4	2	2	6
2	4	2	2	
3	5			
4	6	6	12	18
5	3	3	3	3
6	6	6	8	16
7	6	2	5	9
8	4	4	4	4
9	6	11	10	13
10	3			
11	4	4	3	3
12	4	2	2	4
13	4	2	2	7
14	6	2	4	10
Lisa 1			4	4
Lisa 2			6	4
Kokku	65	46	67	101

Tabel 2. Politseioperatsiooni „Võrk” juhendis kindlaksmääratud postidel olevate politseisõidukite minimaalne ressurss ja tegelik ressurss, mis suudeti välja panna.

Post	Nõutud ressurss	05.05.2002 kell 09.00	05.05.2002 kell 13.00	05.05.2002 kell 15.45
1	1	1	1	2
2	1	1	1	
3	2			
4	2	3	4	4
5	1	1	1	1
6	2	3	2	3
7	2	1	2	2
8	1	1	1	1
9	2	2	1	1
10	1			
11	1	1	1	1
12	1	1	1	1
13	1	1	2	2
14	2	1	2	2
Lisa 1			2	2
Lisa 2			2	2
Kokku	20	17	25	24

Autori poolt koostatud tabelites on võimalik näha vanas politseioperatsioon „Võrk” juhendis kindlaksmääratud minimaalset inimressursi kui ka politseisõidukite ressursi ning milliste olemasolevate politsei jõududega oli võimalik täita kontrollpostid 05.05.2002.a (tabel 1 ja tabel 2). Kui politseioperatsioon oli väljakuulutatud Politseipeadirektori korraldusega kell 07.10, siis kella 09.00-ks ei suudetud kontrollposte täita vajaliku minimaalse ressursiga. Ressursi kokkuhoidmiseks ning vajaduse puudumisel jäeti mittevajalikud kontrollpostid katmata ning antud ametnikega täiendati kontrollposte, kus oli suurem töökoormus ning mis võisid asuda tagaotsitavate liikumismarsruudi

Samas on antud tabelites näha kuidas operatsiooni käigus rakendati üha rohkem ressursi ning arvestades erinevate postide töökoormusega täiendati kontrollposte lisajõududega. Kui kella 9.00–ks suudeti postidele paigutada 46 politseiametnikku 17-ne politseisõidukiga, siis kella 15.45-ks oli politseiametnikke kontrollpostidel 101 ja politseisõidukeid 24. Samas moodustati kaks lisa kontrollposti politseioperatsiooni käigus kogutud informatsioonile tuginedes. Lisajõuna kaasati operatsiooni ka Kaitseliit.

05.05.2002.a kell 16.55 kuulutati välja operatsiooni esimese etapi lõpp. Tagaotsitavat isikut ei leitud. Kohale jäeti postid LISA 1 ja LISA 2 (vt tabelis LISA 1 ja LISA 2), mis tugevdati kumbki omakorda 2 politseiametnikuga. Ülejäänud ressurss jäeti valmisolekusse juhuks, kui politseioperatsioon „Võrk” kuulutatakse uuesti välja. (12)

Politseioperatsioon „Võrk” vahekokkuvõttest selgus, et kella 06.45-16.55 osales operatsioonis Tallinna Politseiprefektuurist 103 politseiametnikku ja 29 politseisõidukit. Peeti kinni üks tagaotsitav, üks salaviina vedaja, kolm juhilubadeta sõidukijuhti, kaksteist alkoholijoobes isikut. (12)

Samal päeval kell 21.16 laekus politseipeadirektori poolt korraldus jätkata politseioperatsiooni „Võrk” kella 22.00-st kuni 09.00-ni ning vajadusel jätkata operatsiooni ka peale kella 09.00-i. Korraldus edastati kohe Tallinna Politseiprefektuuri territoriaalsete politseiosakondade ja liiklusjärelvalve osakonna ülemkomissaridele. Operatsiooni kaasatud

jõud tuli paigutada samadele kohtadele ja sama ressursi ulatuses nagu nad asusid vahetult enne esimese etapi lõpetamist. (12)

„Võrk” päeviku andmetel suudeti kõik postid kella 23.50-ks katta 100 politseiametniku ning 33 politseisõidukiga. Operatsioon jätkus kuni 08.21-ni, kui kuulutati välja operatsiooni teise etapi lõpp. Tagaotsitavat ei tabatud. Postidel olevad meeskonnad anti ülemkomissaride käsutusse. Kohale jäeti järelkontrolli teostamiseks (nii nagu operatsiooni esimese etapi lõpus) postid LISA 1 ja LISA 2. (12)

3.3 Analüüs ja järeldused

Iga politseioperatsiooni puhul on tegemist ainulaadse juhtumiga. See tähendab, et ükski politseioperatsioon ei ole teisega absoluutselt sarnane ning alati ja igas olukorras ei ole olemas sobivat taktikavõtet. Samas on ka võimatu väita, et leidub iga läbiviidava politseioperatsiooni „Võrk” jaoks mingi kindel skeem või näidis, kuidas seda ilma vigadeta läbi viia. On aga rida erinevaid elemente, mis paraku käivad iga politseioperatsiooniga kaasas. Need elemendid moodustavad politseioperatsiooni organisatsioonilise aluse. Mis tähendab, et politseioperatsiooni läbiviimiseks ja politseioperatsiooni „Võrk” juhendiga kindlaksmääratud organisatsioon peab olema suuteline täitma juhendis ettenähtud eesmärged ja muid vajalikke funktsioone, mis kaasnevad antud operatsiooniga. Politseioperatsioonide puhul tuleb ära märkida ka see, et need on ajutised ning sündmustepõhise struktuuriga, seega tuleks kasutada iga erineva operatsiooni liigi jaoks oma juhendit, nii nagu on olemas politseioperatsioon „Võrk” puhul, kus on väljatoodud esmased ülesanded ning lähtepunktid.

Esimeseks oluliseks momendiks on kahe eelnevalt väljatoodud politseioperatsiooni „Võrk” puhul see, et suurt tähtsust omab esialgse informatsiooni hulk ning selle täpsus. Mida rohkem on sellist infot, seda kergem on vastu võtta olulisi otsuseid ning samas välja kuulutada politseioperatsioon. Informatsiooni tuleb kindlasti kontrollida ja vajadusel täpsustada, mis on juhtunud, mis aja jooksul, mida või keda otsitakse jms. Sellise info põhjal on võimalik kiiresti ja operatiivselt tegutseda ning vähendada tagaotsitavate isikute, sõidukite ja veoste

pääsemist antud politseiprefektuuri territooriumilt. Lähtudes esmasest infost, tuleb mõelda sellele kas on vaja välja kuulutada regionaalne või üleriigiline operatsioon. Mõlemas juhtumis oli esmane informatsioon autori seisukohalt lähtudes piisav politseioperatsiooni „Võrk” käivitamiseks. Esimese (1999) operatsiooni „Võrk” puhul oli olemas sündmuse aeg, -koht ning -kirjeldus. Välja oli toodud, keda või mida otsitakse, kuigi informatsioon selle kohta oli puudulik. Teati ainult, et arvatavaks tagaotsitavaks sõidukiks võib olla roheka värvusega BMW 520. Selle registreerimisnumber ei olnud aga teada ja tagaotsitava kurjategija kohta puudus „Võrk” päevikus üldse informatsioon. Autori arvates ei peaks saama kõik operatsioonis osalejad samas mahus informatsiooni. Infot, mis sisaldab üksikasjalikke andmeid sündmuse kohta on vaja juhtidel. Patrullidele ja kontrollpostidel olevatele ametnikele piisaks sellest, et teada mis on juhtunud, keda ja mida otsitakse (näiteks 20.30 paiku tulistati D-terminalis kahte politseiametnikku kahe kurjategija poolt ja kelledest üks lahkus sündmuskohalt rohekat värvi BMW-ga). Patrullidel ja kontrollpostidel ei ole vaja teada, kas ja kuhu tulistamises osalenud politseiametnikud haavata said, kuna see tekitaks omamoodi pingeid politseinike seas ning võib viia isiklike tunnete väljaelamiseni. See tähendab, et ei tehta oma tööd enam professionaalselt.

Teises autori poolt väljatoodud „Võrk” operatsioonis oli tegemist kahe ohtliku kurjategija jälitamisega. Võrreldes eelnevalt kirjeldatud operatsiooni, oli selle juhtumi puhul selgelt teada keda otsitakse, kuna oli olemas isikute kirjeldus. Välja oli toodud ka arvatav liikumissuund ja-teekond (kästi kontrollida Valgast saabuvat transporti ning erilist tähelepanu pöörata liinibussidele). Antud olukorras piisas samuti patrullis ja kontrollpostidel olevatele politseiametnikele tagaotsitavate kirjeldusest ja nende ohtlikkusest. Ei ole mõtet hakata ette lugema tagaotsitavate elulugu, või mida nad varem teinud on. Mida konkreetsem on informatsioon, seda kergem on politseiametnikel ka sellega toime tulla ning oma tööd korralikult teha.

Teiseks oluliseks momendiks tuleb pidada politseioperatsiooni „Võrk” ülesehitust. Millist ressursi kaasata ja kuidas seda teha, milline on operatsiooni juhtimisstruktuur, kuidas ja mis aja jooksul peavad olema täidetud kontrollpostid ning kuidas tagada info liikumine igal juhtumistasandil. Sellised probleemid on valdavad igas politseioperatsioonis. Nii ka

politseioperatsioonis „Võrk”. Kõne all olev politseioperatsioon on erakorraline ning kiiret tegutsemist nõudev politseioperatsioon. Seega pole võimalik operatsiooni väljakuulutamisel alles hakata mõtlema sellele, kuidas ja millises ulatuses tuleb ressursi kasutada ning kuhu oleks taktikaliselt hea paigutada kontrollpostid. Samas pole sellise käitumise korral võimalik luua kindlat ja toimivat juhtimissüsteemi, mis koordineeriks nii juhtide kui konkreetselt operatsioonis osalevate ja ressursside koostööd. Sellised küsimused ja probleemid tuleb lahendada juba eelnevalt, mida on politseioperatsioon „Võrk” juhendi koostamise puhul ka tehtud. Probleem seisneb selles, et operatsiooni juhendit tuleks muuta paindlikumaks ning piisavalt tihti uuendada (mida ei ole tehtud) ja viia kooskõlla antud hetkel valitseva olukorraga. Eelpool väljatoodud kahel juhtumil oli mõlemal korral probleemiks vajaminevate ressursside kokkukutsumine. Põhja Politseiprefektuuris koostatud eriplaani järgi tuleb katta „Võrk” juhendist tulenevad politseikontrollpunktide ühe tunni jooksul. Kummagi väljatoodud politseioperatsiooni puhul see kahjuks ei õnnestunud. Põhjuseid on kindlasti mitmeid, miks ei suudetud kontrollposte ametnikega katta, kuid olulisemaiks on vajaliku ressursi puudumine ning aegunud politseipostide dislokatsioon.

Suureks probleemiks on ka kommunikatsioon, mis valmistab raskusi igal suuremal ja rohkem ressursi nõudval politseioperatsioonil. Eeskätt suur probleem seisneb selles, et kommunikatsioon erinevate juhtimistasandite vahel on kasin. Autori oma kogemuste tuginedes on olnud erinevatel politseioperatsioonidel pidev probleem just see, et info liikumine toimib praktiliselt ainult juhtide seas ning selle jõudmine operatsioonis osalevate ressurssideni on nii mõnigi kord olnud puudulik (näiteks informatsioon, mis puudutab operatsioonis osalejate tegevust). Politseioperatsiooni „Võrk” juhendis on küll välja toodud, kuidas peaks toimima kommunikatsioon ja informatsiooni vahetus erinevate juhtimistasandite vahel, kuid paraku see ei toimi koguaeg nagu selgus ka autori poolt läbiviidud intervjuust. G. Timošenko väitel kerkis selline probleem esile ka J. Ustimenko jälitamisel. Informatsioon liikus eelkõige juhtide seas ning esines hetki kus vajalik info sealt kaugemale ei jõudnudki.

Eelnevalt autori poolt töö käigus väljatoodud operatsioonide juhtimispõhimõtete järgi peaksid politseioperatsioonis osalevate gruppide liikmed edastama oma info grupijuhile, kes

edastab selle operatsiooni plaanis märgitud kõrgeimale juhile. Kui on moodustatud staap, siis staabile. Politseioperatsiooni „Võrk” korral edastatakse info politseiprefektuuri korrapidajale, kes teeb selle kohta vastavad märkmed ning ettekanded, mis edastatakse operatsiooni üldjuhile. Edasi edastatakse andmed prefektile või prefekti poolt määratud teda asendavale politseiametnikule (9). Vajadusel peaks toimima selline kommunikatsioon ka vastupidi - operatsiooni üldjuhust kuni operatsioonis osalevate liikmeteni. Ustimenko juhtumis väljakuulutatud politseioperatsioonis „Võrk” täheldas töö autor kommunikatsiooni probleemi „Võrk” päevikut uurides. Antud päevik sisaldas ettekannet, kus tuli välja, et katmata oli üks kontrollpostidest, kuigi see oleks pidanud olema kaetud vastavalt sellele informatsioonile, mis laekus politseiprefektuuri juhtimiskeskusele.

Kokkuvõtteks on võimalik öelda, et selliseid põhiprobleeme, mis esinevad politseioperatsioonidel, on võimalik eeltööga vältida. Eelnevalt tuleb teha piisavat eeltööd näiteks eelnevates politseioperatsioonides tekkinud põhiprobleeme analüüsidest ning nendest järeldusi tehes. Selliste analüüside põhjal on võimalik täiustada igat järgnevat operatsiooni. Ettevalmistuse all ei saa mõista ka ainult eelnevate politseioperatsioonide analüüsi ning nendest tehtavaid järeldusi vaid ka näiteks erinevate koolituste ja õppuste läbiviimist alates juhtimistasanditest kuni kontrollpostil olevate ametnikeni. Selline eelnevalt teostatav tegevus aitab vältida politseioperatsiooni käigus esinevaid nii strateegilisi kui ka operatsiooni organiseerijate poolseid vigu. Eelnevalt analüüsitud juhtumite põhjal leidis kinnitust, et Põhja Politseiprefektuur ei ole võimeline katma tunni ajaga politseioperatsioonis „Võrk” ettenähtud kontrollposte, kuigi antud operatsioonidel kasutatud ressurss oli oluliselt väiksem käesoleval hetkel olevast. Põhjuseks, miks ei jõuta on kindlasti see, et seda operatsiooni viiakse harva läbi ja eelnev töö on poolik. See tähendab, et ei ole piisavalt analüüsitud neid faktoreid, mis mõjutavad „Võrk” läbiviimist (kui suures ulatuses on võimalik ressurssi kasutada, varustus, ühiskonnas ja politseis toimunud muutused). Juhtidel peab olema selge tegutsemisjärjekord vältimaks segadust ja asjatut ajakulu. „Võrk” juhendi puhul on see ka väljatoodud, kuid seda on vaja täiustada. Ei piisa sellest, et 2002.a kinnitati „Võrk” juhend ja politseipostide diskolatsioon ning need peavad paika järgmised 10 aastat. Sellise olukorra parandamiseks tuleb pidevalt antud juhendit täiustada ning muuta. Samas tuleks läbi viia „Võrk” teemalisi

koolitusi, õppusi. „Võrk” puhul võib lugeda kogu edukuse aluseks selle kiiret käivitamist ja läbiviimist, mida on võimalik saavutada just eelpool väljatooduga.

KOKKUVÕTE

Antud lõputöö teema valik oli tingitud sellest, et hetkel kehtiv politseioperatsioon „Võrk” juhend ei vasta käesolevale hetkele, mistõttu on antud operatsiooni läbiviimine Põhja Politseiprefektuuris raskendatud.

Lõputöö sisuks oli politseioperatsioonile „Võrk” käesoleval ajal Põhja Politseiprefektuuris kehtestatud nõuete ja nende realiseerimise võimaluste analüüsimine. Töö käigus anti ülevaade politseioperatsioonide, eeskätt „Võrk”, läbiviimisest kui omamoodi protsessist, mille optimaalseks käivitamiseks ja läbiviimiseks on vaja kindlat ning hetkeolukorrale vastavat juhendit. Hetkel kehtiv politseioperatsioon „Võrk” juhend koos politseikontrollpostide diskolatsiooniga kinnitati 2002 aastal ning see ei vasta kaasaja nõuetele.

Esimese peatüki lõikes toodi välja politseioperatsioonide korraldamise õiguslik alus. Defineeriti politseioperatsiooni, kui ka sellest tulenevat ühte kindla suunitlusega läbiviidavat operatsiooni, mis kannab nimetust „Võrk”. Jõuti selgusele, et kehtiv „Võrk” juhend ei vasta hetkeolukorrale, siinkohal peab autor silmas, et näiteks 17 politseiprefektuuri asemel loodi neli suurt politseiprefektuuri. Samas on ümber nimetatud Keskkriminaalpolitsei infoosakond kriminaalteabe osakonnaks, kelle ülesandeks ei ole enam ööpäevaringse info edastamine. Autor arvab, et kuigi Keskkriminaalpolitsei enam operatiivinformatsiooni ei kogu, tuleks jätta operatsiooni käivitamine siiski politseilise struktuuriüksuse pädevusse. Seda põhjusel, et operatsioon „Võrk”, kui see välja kuulutatakse, peab heade tulemuste saamiseks olema kiiresti korraldatud. Seda aga ilmselt ei saa, kui korraldus operatsiooni alustamiseks peab tulema ministriumist. Veel on oluline, et üldjuhul tuleb vajadus operatsiooni „Võrk” väljakuulutamiseks politsei seest, mitte ministriumist. Seetõttu tuleks jätta otsuse tegemine politsei pädevusse, kellel on ööpäevased korrapidamistalitused, kes suudaksid asja operatiivsemalt korraldada. Esimese peatüki lõpus jõuti selgusele, et Põhja Politseiprefektuuril ei ole enda poolt väljatöötatud politseioperatsioon „Võrk” juhendit vaid kasutatakse üleriigiliselt kindlaksmääratud juhendit.

Teises peatükis käsitles töö autor politseioperatsiooni „Võrk” läbiviimise taktikalisi põhimõtteid ja selle mõju operatsioonis kasutatavale ressursile. „Võrk” käivitamise puhul Harjumaal toodi välja, kui palju poste on kindlaksmääratud antud politseioperatsiooni politseipostide diskolatsioonis ja milline peab olema minimaalne ressursi suurus antud postide katmiseks. Samas arutles autor kui suurt ressursi läheb vaja kontrollpostide ööpäevaringseks katmiseks nii juhendist määratud minimaalse ressursiga kui ka autori poolt väljapakutud minimaalse ressursiga. Kasutades Maanteeameti ja Eesti Autoregistri Keskuse poolt kogutuid andmeid leidis kinnitust, et liiklussagedus ja kasutatavate mootorsõidukite arv kasvab pidevalt, mis omakorda raskendab politseioperatsioon „Võrk” läbiviimist ning suurendab antud operatsiooni käigus kasutatavatel kontrollpostidel olevate ametnike töömahtu. Teise peatüki lõikes jõuti järeldusele, et kehtivas politseioperatsiooni „Võrk” politseipostide diskolatsioonis kindlaksmääratud postide asukohad on aegunud ja ei vasta käesolevale vajadusele, Kolmandas peatükis viis autor läbi uurimuse kahe varem toimunud politseioperatsiooni „Võrk” kohta. Kuigi need operatsioonid olid läbi viidud arvestades eelmist politseioperatsiooni „Võrk” juhendit ja politseipostide diskolatsiooni, oli siiski võimalik välja tuua põhiprobleemid, milleks olid vajaliku ressursi puudumine ja kommunikatsioon. Vajaliku ressursi puudumise probleem esines mõlemas juhtumis kus ei suudetud eriplaanist lähtudes katta kontrollposte tunni aja jooksul, kuigi politseiametnike arv kontrollpostidel oli praktiliselt poole väiksem hetkel kehtivas juhendis kindlaksmääratud arvust. Hiljem operatsiooni käigus suudeti need katta. Kommunikatsiooni puhul seisnes probleem suhtlemisel erinevata juhtimistasanditega, kus oli juhtumeid, et vajalik informatsioon jäeti edastamata ja selle tulemusel jäi kontrollpost katmata. Kolmandas peatükis selgus, et politseioperatsioon „Võrk” puhul on üheks raskuspunktiks vajaliku ressursi kokkusaamine kontrollpostide katmiseks. Teiseks raskuspunktiks oli kommunikatsioon. „Võrk” juhendis on küll väljatoodud, kuidas peaks see toimima, kuid mis paraku toimib lünklikult. Selliste oluliste probleemide olemasolu kinnitas ka läbi viidud intervjuu.

Nagu ka analüüsitud juhtumites selgub, moodustavad põhilise raskuskeskme vajaliku ressursi puudumine, kommunikatsioon ning juhendi mittevastavus käesoleva hetkega, mida kinnitab ka intervjuu. Seetõttu, võib järeldada, et töö alguses püstitatud hüpotees on leidnud kinnitust.

Kui antud töö kirjutamise käigus oli autoril tekkinud seisukoht, et politseioperatsiooni läbiviimist lihtsustaks politseikontrollpostide juurde määramine ja seal olevate meeskondade suurendamine, siis see paraku ei pidanud paika. Alati võib ju juurde määrata ressursi ja kontrollposte, kuid põhiprobleemiks jääb ikkagi selleks vajaliku ressursi kokku saamine. Mida sellises ulatuses, mis on kindlaksmääratud „Võrk” politseipostide diskolatsioon on võimatu kokku saada, seda enam ühe tunni jooksul alates „Võrk” käivitamisest.

Töö käigus väljatulnud probleemidele tuginedes, ei ole käesoleval hetkel võimalik viia läbi politseioperatsiooni „Võrk”. Eeskätt vajaliku ressursi puudumise tõttu, mis on kindlaksmääratud politseipostide diskolatsioon. Samuti tänu valglinnastumisele juurde tekkinud teed seavad küsitavuse alla 2002.a kindlaksmääratud kontrollpostid (kas nende asetus on strateegiliselt õige).

Autor leiab samas, et politseioperatsiooni „Võrk” ei ole mõtet ka ära kaotada, kuna siis tuleb hakata otsima sellele alternatiivset lahendust. Seega pakub autor omapoolseks lahenduseks, et „Võrk” juhendit tuleks muuta paindlikumaks. Siinkohal peetakse silmas juhendi enda muutmist käesolevale hetkele vastavaks ning politseipostide diskolatsiooni väljajätmist juhendist. See tähendaks, et juhul kui käivitatakse „Võrk”, siis saab operatsiooni juht sündmuse asjaolusid arvestades ise operatiivselt paigutada politseikontrollposte. Samas tuleks kaotada ära põhimõte, et kõik kontrollpostid tuleks korraga katta, sellisel juhul oleks võimalik kokku hoida vajalikku inimressursi. Kuid teisalt võib piisava eeltööga määrata juurde uusi kontrollposte ning vanade kontrollpostide asukohti muuta. Kui „võrk” käivitatakse, jääks ikkagi põhimõte, et kõiki poste pole vajadusel vaja katta ning vajalikud postid kaetakse selle ressursi ulatuses, mida on võimalik realselt kasutada. Eelnevalt kindlaksmääratud tegevus ja postid aitavad samuti hoida aega kokku. Selline nõ „Võrk” postide diskolatsioon peaks olema iga piirkonna jaoks eraldi (kui näiteks juhtus mingi sündmus Lääne-Harjus, mis nõuab „Võrk” väljakuulutamist, siis operatsiooni juht saab antud piirkonna politseipostide diskolatsioonist kiire ülevaate postide paiknevusest).

RESÜMEE

В дипломной работе подчеркнуты произошедшие на данный момент изменения как внутри полицейской организации, так и в обществе, вследствие чего работа употребима при коррекции руководства по проведению операции «Сеть» относительно настоящей ситуации.

Данная дипломная работа «Требования к полицейской операции «Сеть» и возможности их реализации в настоящее время в Пыхьяской Префектуре полиции» написана на эстонском языке на 53 листах. В работе содержится 2 таблицы и 2 рисунка.

Целью работы является изучить действующие в Пыхьяской Префектуре полиции требования к проведению операции «Сеть» и возможности их реализации в данный момент, учитывая малочисленность личного состава полиции, ускоренный рост частоты движения и рост городов.

Дипломная работа состоит из трех частей. В первой части дается определение как полицейской операции вообще, так и исходящему из нее конкретному типу операции «Сеть». Во второй части анализируются тактика и требования к ресурсам, которые действуют при проведении данной операции. В третьей части исследуется реально проведенная операция «Сеть», чтобы выявить проблемы, влияющие на проведение операции.

Из результатов исследования становится ясно, что при проведении полицейской операции «Сеть» главными трудностями являются отсутствие необходимого ресурса и несоответствие коммуникабельных способностей и руководства по проведению операции настоящей ситуации, что так же подтверждает и интервью.

VIIDATUD ALLIKAD

RAAMATUD

1. Pille, A. 1994. Turvataktika. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia, Paikuse Politseikool;
2. Pille, A. 2000. Politseitaktika ja politseioperatsioonide korraldamine. Tallinn: Sisekaitseakadeemia;
3. Hubertus, C. 2001. Politseitaktika I, Juhtimine. Tallinn: Sisekaitseakadeemia;
4. Hubertus, C; Werner, A. 2002. Politseitaktika II, Üldised politseimeetmed. Tallinn: Sisekaitseakadeemia;
5. Hubertus, C; Werner, A. 2003. Politseitaktika IV, Harjutuste ettevalmistamine ja korraldamine;
6. Ellonen, E; Nurmi, L; Raivola, P; Väliatalo, T; Väliatalo, U. 2002. Politseitöö Psühholoogia. Tallinn: Sisekaitseakadeemia;

INTERNETIMATERJALID

7. Maanteeamet. Liiklussagedus:

<http://www.mnt.ee/atp/failid/2003loendustabel.pdf> 06.04.2007;

http://www.mnt.ee/atp/failid/Liiklusloendus_2004.pdf 06.04.2007;

http://www.mnt.ee/atp/failid/Liiklusloendus_2005.pdf 06.04.2007;

http://www.mnt.ee/atp/failid/Liiklusloendus_2006.pdf 06.04.2007;

AVALDAMATA ALLIKAD

8. Liiklusohutus Põhja Politseiprefektuuri tööpiirkonnas ja seda mõjutavad tegurid, analüütiline ülevaade. 2006. Tallinn Põhja Politseiprefektuur;

9. Politseioperatsioon „Võrk” korraldamise juhend. Politseiameti 8. 11. 2002 käskkiri nr 252;
10. Politseioperatsioonide korraldamise juhend. Põhja Politseiprefektuur 31.08.2005 / 332;
11. Politseioperatsioonide korraldamise juhend. Siseministri 26. 07. 1993 käskkiri nr 81, SiM 29.12.1993.a. kk nr 124, SiM 02.05. 2006.a. kk nr190;
12. Politseioperatsioon „Võrk” päevik. Põhja Politseiprefektuur;
13. Patrullteenistuse määrustik. Politseipeadirektori 11. 03. 1993 käskkiri nr 51;

ÕIGUSAKTID

14. Politseiseadus. 20. 09. 1990. RT 1990, 10, 113, RT I 2006, 21, 162;
15. Töötervishoiu ja Tööohutuse seadus. 16.06.1999. RT I 1999, 60, 616, RT I 2007, 3, 11;
16. Politseiteenistuse seadus 14. 05. 1998. RT I 1998, 50, 753, RT I 2006, 48, 375;
17. Põhja Politseiprefektuuri Põhimäärus. Siseministri 24.11.2003 nr 104, RTL 2003, 119, 1920;
18. Siseministeriumi teabe- ja analüüsiosakonna põhimäärus. Siseministri 14.03.2007 käskkiri nr 47;
19. Töö- ja puhkeaja seadus. 24. 01. 2001 RT I 2001, 17, 78, RT I 2006, 14, 112;

LISAD

LISA 1

Intervjuu: Timošenko, G. 2007. Põhja Politseiprefektuuris. Autori üleskirjutis. Tallinn, 11.04.2007.

Intervjuu kokkuvõte:

Autori poolt läbiviidud intervjuus vanemkomissar G. Timošenko'ga selgus, et üheks suuremaks probleemiks politseioperatsioon „Võrk” läbiviimisega on valglinnastumisega seotud uute teede juurdeehitamine. Kuna on tekkinud palju uusi linna viivaid ja linnast väljaviivaid teid, siis on väga raske sulgeda linna. Eeskätt just sellepärast, et politseioperatsioon „Võrk” juhendis kindlaksmääratud politseikontrollpostide asetused on vanad (kindlaksmääratud eelmise politseioperatsiooni „Võrk” juhendist lähtudes) ning need on ümbermuutmata.

Teiseks probleemiks tõi vanemkomissar G. Timošenko välja, et tänu kiirele autostumisele ning liikluse tiheduse kasvule on politseikontrollpostide katmine operatsiooni väljakuulutamisel raskendatud. Raskendatud on postide katmine ka eeskätt sellepärast, et linnas on patrulle vähe. Vähemalt 3-4 autopatrulli iga piirkonna peale (piirkonnad: Lõuna politseiosakond, Põhja politseiosakond, Kesklinna politseiosakond, Ida politseiosakond). Keskmiselt on linnapeale väljapandud 14 autopatrulli, kus igas autos on 2 politseiametnikku ning seega kokku 28 inimest ja 14 politseisõidukit. Koos Harju osakondadega on kokku autopatrulle 27 ja politseiametnikke 54.

Pikaajaliste politseioperatsioonide käigus näiteks Ustimenko tagaotsimisel esines mitmeid probleeme väljapandavate politseikontrollpostidega seoses suurel hulgal hetkel vajamineva ressursi puudumisel. Näiteks kui panna üks kontrollpunkt Peterburi mnt-le olevale linnapiirile, kus on kaks sõidusuunda ja neli sõidurada, siis oleks sinna vaja 10-15 politseiametnikku mõlemale suunale. Sellist arvu põhjendas G. Timošenko eeskätt tänu seal olevale suurele liiklussagedusele. Sõltuvalt operatsiooni pikkusest võib olla vajalik katta seda posti ööpäeva ringselt. See tähendab, et vastavalt patrullteenistuse määrustikule võivad politseiametnikud olla postil kuni 8 tundi ja ööpäeva jooksul peaks seal olema 3 vahetust.. Nii et kui seal oleks 15 politseiametnikku, siis oleks vaja antud

posti ööpäeva ringseks katmiseks koos vahetusega kokku 90 politseiametnikku. Kuna operatsiooni käigus oli mitmeid selliseid suure liiklussagedusega kontrollposte ning kontrollimise tagajärjel tekkisid ummikud, siis see koormas ja väsis seal olnud politseiametnike. Puudusid puhkekohad ning vee ja toidu ressurss oli kasin. Puudulik oli ka varustus, puudusid erinevad sõidukite peatamise vahendid, näiteks auto sundpeatamise vahendid ning muud vajalikud märgised.

Pidevaks probleemiks oli ka operatsiooni käigus informatsiooni liikumine erinevatel juhtimistasanditel. Informatsioon liikus eelkõige juhtide seas, kuid esines ka hetki kus vajalik info sealt kaugemale ei jõudnudki.

Kokkuvõtvalt ütleb vanemkomissar G. Timošenko, et politseioperatsioon „Võrk” on tänaseid olusid arvestades, mis valitsevad Põhja Politseiprefektuuri piirkonnas väga raske läbi viia just eeskätt vajamineva ressursi puudumisel. Kindlasti tuleb ümber teha ka hetkel kasutuses olev politseioperatsioon „Võrk” juhendis politseikontrollpostide diskolatsioon ning muuta see hetkeolukorrale vastavaks.